

καὶ ὁ κουράτωρ] Ἀμφιβάλογ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτου, λέγοντες, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κοινωτὴς ὀφείλει ἀπαγορευεῖν. ἀλλ' ὡς ὁ Παῦλος φησιν, ἡ διάταξις τοῦτο ἀνεῖλεν. ὡς γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις συναλλάγμασιν ἀσθεντεῖν ἐπειράπη αὐτῷ, οὕτω καὶ ἐν τούτῳ τῷ μέρει. ἐὰν δὲ διακατοχὴν κατενεχθεῖσαν τῷ μαινωμένῳ παραιτηθῆται ὁ κουράτωρ, οὐδὲν δοκεῖ ποιεῖν.

† Ἐὰν δὲ διακατοχὴν κατενεχθεῖσαν τῷ μαινωμένῳ παραιτηθῆται ¹⁾ ὁ κουράτωρ, οὐδὲν δοκεῖ ποιεῖν, ὡς εἴρηται βιβ. λζ. τῶν διγ. τι. γ'. ζῆται τι. α'. [Sch. s. II. 40.]

TITULOS B'.

Περὶ κοινῶν πραγμάτων διαιρέσεως β).

α'. Παῦλος β). Ἀναγκαῖον ἐστὶ τὸ τὰ ἐπίκοινα διαίρουσιν δικαστήριον, ἐπειδὴ ἡ περὶ κοινωσίας ἀγωγή ἀρμόζει ἐπὶ ταῖς προσωπικαῖς δόσεσιν. ἔνθα οὖν οὐκ ἐστὶν ἐπίκοινον πρᾶγμα, σχαλάζει τὸ τὰ ἐπίκοινα διαίρουσιν δικαστήριον.

ἀναγκαῖον ἐστὶ — δικαστήριον] Ἐπειδὴ ἡ πρό σοκιο μοιῆς τὰς κατὰ τῶν προσώπων ἐναγωγὰς καὶ μέμψεις ἐν ἑαυτῇ περιέχει, οὐκ ἐπαγγέλλεται δὲ τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων διανέμεισιν, διὰ τοῦτο χρειωδὲς ἐστὶ τὸ κοινῶν διαιρουσιν δικαστήριον. ἀμέλει, ἐὰν μὴ ἦσθε κοινὸν πρᾶγμα, ἀργεί τοῦτο τὸ δικαστήριον ¹⁾. εἴτε δὲ ἀπὸ κοινωσίας εἴτε ἐξ ἄλλης αἰτίας ἔχουσιν τινες ἐπίκοινα πρᾶγματα, οὐδεμία διαφορὰ πάτωσ γὰρ αὐτοῖς ἀρμόζει τὸ κοιν. διβιδ. καὶ ἀπὸ κοινωσίας μὲν ἔχουσιν ἐπίκοινον πρᾶγμα οἱ κοινῶς αὐτὸ ἡγορακότες. διὰ δὲ κοινωσίας ἐστὶν ἐπίκοινον, εἰ δυοὶ ληγατεύθῃ. [Sch. a. II. 55.]

Τὸ κομμοῦν διβιδουῦνδο κοινὰ πρᾶγματα διαίρεσ' κοινῶν δὲ πρᾶγματος μὴ ὑπὸ τὸν ἀργεῖ. Ἡ γὰρ πρό σοκιο ἐπὶ τῶν προσωπάλων ἀρμόττει.

Τοῦ Ἀνωνύμου. Τῶν κοινῶν κοινακίων ἐστὶ τὸ κομμοῦν διβιδουῦνδο, ἔνθα μὴ ἀπὸ κοινωσίας ἔχον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τυχὸν ἐδωρήθη ἢ ἐληγατεύθη αὐτοῖς, ὡς ἐν ἰστυτοῦ. γ'. τι. κζ. οὐ μὴν ἐν ταῖς προσκυρώσεσι. τοῦτο γὰρ τοῦ κομμοῦν διβιδ. ἐστίν, ὡς κε. ζ'. θεμ. παρατελευταῖον τοῦ παρόντος τι. καὶ κεφ. λγ'. καὶ λδ'.

προσωπικαῖς δόσεσιν] Καὶ γὰρ ^{κ)} φησιν τὸ πέ. κεφ. τοῦ παρόντος τίτλου τοῦ παρόντος βιβλίον ¹⁾, ἐὰν εἰς τῶν κοινῶν χωρῶσθαι τὸ κοινὸν πρᾶγμα, κατέχεται τῷ κοινῶν καὶ τοῖς κληρονομοῖς αὐτοῦ, ἀναγκαζόμενος διὰ τῆς ἐπὶ κοινωσίας ἀγωγῆς εἰς τὸ κοινὸν ἀπαγαγεῖν τὸ μέρος ^{μ)}. ταύτας γοῦν προεστατίας καλεῖ ὁ νόμος ἐν τε τῷ κεφ. κε. θεμ. θ'. τοῦ α'. τι. τοῦ μβ. βιβ. καὶ τῷ δ'. θεμ. τοῦ κβ. κεφ. τοῦ γ'. τι. αὐτὸ τοῦτο οὖν κοινὸν κοινωσίας καὶ κομμοῦν διβιδουῦνδο, ὅτι ἀμφω ἔχουσιν τὰς προεστατίας, πλὴν ὅσον ἐπὶ τοῦ κομμοῦν διβιδουῦνδο τῶν σωματικῶν γίνεται λόγος, ὡς κεφ. δ'. τοῦ παρόντος τι. ἐπὶ δὲ τῆς πρό σοκιο καὶ τῶν ἀσωμάτων, τῶς τῶν γραμματικῶν. καὶ τὸ μὲν κομμοῦν διβιδουῦνδο προσκυρώσεις ἐπιδέχεται, ἡ δὲ πρό σοκιο οὐδαμῶς, ὡς κεφ. μδ'. τοῦ α'. τι. ταῖς προεστατίσιν. τί δὲ ἐστὶ προεστατίων, ζῆται ^{ν)} βιβ. μβ. τι. α'. κεφ. κε. θεμ. θ'. οὐ ἡ ἀρχή, εἰ καὶ ἐπὶ τοῖς πρᾶγμασιν ἐστὶν ἡ περὶ κληρονομίας ἀγωγή, ὅμως ἔχει προσωπικὰς δόσεις. φησὶ δὲ ὁ Ἰνδιξ' ἡ νερεδιταῖς πετιτῶν, εἰ καὶ ἐν ἡμῖν ἐστὶν ἀγωγή, ὅμως ἔχει καὶ προεστατίας ἢ τοῖς ἀποτελέσματά. ἡ νερεδιταῖς πετιτῶν ^{ο)} ἀπαίτει καὶ ἀπερ ἔτυχεν ὁ ποσέσσω τοὺς νερεδιταίους ἀπαίτησας δεβίτορας, καίτοι τούτων οὐκ ἦν δεσπότης ὁ τελευτήσας. φησὶ δὲ καὶ τὸ τελευταῖον θεμα τοῦ κβ. κεφ. τοῦ γ'. τι. τοῦ μβ. βιβ. τὸ διαίρουσιν τῇ φαιμίλῃ τὸν κληρον τὸ δικαστήριον ἀπὸ

1) Curator etiam] Nam de hoc quoque Veteres dubitabant, dicentes, socium ipsum renuntiare debere. Sed uti Paulus dixit, hoc constitutio sustulit. Nam sicuti in reliquis contractibus curator negotia gerere permissum est, ita hac quoque in parte. Sed si bonorum possessionem furioso delatam curator repudiaverit, nihil agere videtur.

Sed si bonorum possessionem furioso delatam curator repudiaverit, nihil agere videtur, ut dicitur lib. 37. Dig. tit. 3. Quare tit. 1.

TITULUS II.

De rerum communium divisione.

I. Paulus. Communi dividendo iudicium necessarium est ¹⁾, quoniam actio pro socio propter personales praestaciones ²⁾ competit. Ubi igitur res communis non est, cessat communi dividendo iudicium ³⁾. L. 1. D. X. 3.

1) Communi dividendo iudicium necessarium est] Quia pro socio actio solas personales praestaciones continet, rerum autem communium divisionem non intendit, ideo necessarium est communi dividendo iudicium. Certo, si res communis non sit, hoc iudicium cessat. Utrum ex societate, an alia ex causa quidam res communes habeant, nihil refert. Nam omnino iis competit communi dividendo iudicium. Atque ex societate quidem rem communem habent socii, qui eam emerunt: citra societatem autem res communis est, quae duobus legata est.

Communi dividendo iudicio res communes dividuntur. Si vero res communis non subsit, cessat iudicium. Nam pro socio actio propter personales praestaciones competit.

Anonymi. Ad quasi contractus communi dividendo iudicium pertinet, si res ex societate non sit, sed duobus fortasse donata vel legata sit, ut Instit. lib. 3. tit. 27. Ad adiudicationes pro socio actio non spectat: hae enim propriae sunt iudicii communi dividendo, ut cap. 6. them. penult. hui. tit. et cap. 33. et 34.

2) personales praestaciones] Dicitur enim cap. 85. huius tit. huius libri, si unus ex sociis fructum ex re communi perciperit, socio et heredibus eius eum teneri, et actione pro socio compendii partem in commune referre compelli. Praestaciones appellat lex et cap. 25. them. 9. tit. 1. lib. 42. et them. 4. cap. 22. tit. 3. Hoc ipsum igitur societati et communi dividendo iudicio commune est, quod utraque actio praestaciones continet. Ceterum in communi dividendo iudicio rerum corporaliu ratio habetur, ut cap. 4. huius tituli, in actione pro socio etiam incorporaliu, uti nominum. Et communi dividendo iudicium adiudicationem admittit, pro socio actio nequaquam, ut cap. 44. tit. 1. Quid sit praestatio, quaere lib. 42. tit. 1. cap. 25. them. 9. cuius initium est: Petitio hereditatis etsi in rem actio sit, habet tamen praestaciones personales. Index vero sic habet: Petitio hereditatis, etsi in rem actio sit, habet tamen et praestaciones Hereditatis petitione etiam petuntur ea, quae possessor a debitoribus hereditariis exegit, licet defunctus dominus eorum non esset. Thema quoque ultimum cap. 22. tit. 3. lib. 42. dicit: Familiae heriscundae iudicium ex duobus constat, rebus et impensis, sive actionibus personalibus. Has ibi igitur

f) Fabr. παραιτηματο. g) Syn. p. 152. titulum hunc habet: Περὶ κοινῶν πραγμάτων, καὶ διαιρέσεως αὐτῶν, καὶ διαπράξεως καὶ παρὰ τῆν ὀφείλει εἶναι κοινὸν δικαίωμα. h) Ita Cod. Coisl. Apud Fabr. deest Παῦλ. i) Hactenus hoc scholium habet etiam Fabrotus lectione paululum diversa. Cod. Coisl. σοκιο. Fabr. σοτζω. μόνας, quod habet Cod. Coisl. apud Fabr. deest. Cod. Coisl. εαυτῇ. Fabr. αὐτῇ. Cod. Coisl. τῇ. deest apud Fabr. Est Schol. a. T. II. p. 55. k) Idem scholium, sed brevius habet Fabrotus. Sch. b. T. II. p. 55. l) Fabr. ζῆται τι. α'. κεφ. πζ'. ὀφησιν. m) Verba χωρῶσθαι — μέρος desunt apud Fabr. n) Verba καὶ τῷ δ'. θεμ. τοῦ κβ. κεφ. — ζῆται desunt apud Fabrotum. o) Fabrot. καὶ γὰρ ἀπαίτει omis. is verbis ἡ νερεδιταῖς πετιτῶν.

δύο συνίσταται, τούτέστι πραγμάτων καὶ διαπανημάτων ἢ γουν προσωπικῶν ἀγογῶν. ταύτας ἐκεῖ P) οὖν Ἰνδιξ φησὶ πραε-
σταίξοντας, τούτέστι, τὰς κατὰ τῶν προσώπων αἰτίας, ἐνθα
τις τῶν κληρονόμων αἰτιάται, ὡς ἡ βλάβας 4) τὰ ἐπίκοινα
πράγματα ἢ κληρονομήσαντες αὐτὰ. [Sch. b. II. 55.]

Τοῦ Ἀνωνύμου. Καὶ μετὰ τὸ φθαρῆναι τὸ πρᾶγμα ἀρ-
μόζει οὐτίλλως ἐπὶ ταῖς πραεσταίξι, ὡς διγ. ζ. ια.

σχολάζει — δικαστήριον] Τὸ ἐξ ὀρθοῦ δηλαδὴ τὸ
γὰρ οὐτίλλιον κινεῖται καὶ μετὰ τὸ φθαρῆναι ἐπὶ ταῖς πραε-
σταίξι, ὡς κερ. ια. του παρόντος τι.

L. 2. pr.
D. X. 3.

β'. Εἶτε ἀπὸ κοινωνίας, εἶτε χωρὶς κοινωνίας ἐστὶ
κοινὸν πρᾶγμα, χώρα τῷ διαιροῦντι τὰ ἐπίκοινα δικα-
στηρίω· ἀπὸ κοινωνίας μὲν 1), ὡς ὅτε δύο τὰ αὐτὰ
ἀγοράσωσι 2)· χωρὶς δὲ κοινωνίας, ὅτε δύο τὸ αὐτὸ
ληγατευθῆ.

εἶτε ἀπὸ κοινωνίας] Εἶτε ἀπὸ κοινωνίας εἶτε ἐξ ἄλλης
αἰτίας ἔχουσι τινες ἐπίκοινα πρᾶγματα, οὐδεμίᾳ διαφορᾷ
πένης γὰρ αὐτοῖς ἀρμόζει τὸ κοινοῦ διβιδουῦνδο. καὶ ἀπὸ
κοινωνίας μὲν ἔχουσι κοινὸν πρᾶγμα οἱ κοινῶς αὐτὸ ἠγορακόν-
τες· διὰ δὲ κοινωνίας ἐστὶν ἐπίκοινον τὸ δύο τισιν ληγατευθῆναι
πρᾶγμα. ποῖα γὰρ κοινωνία τὸ κοινῶς ληγαίων τιμῆθῆναι;

Κυρίλλου. Ἀδιάφορον, εἶτε ἀπὸ κοινωνίας ἔχουσαν πρᾶγμα,
ὡς ὅτε κοινῶς ἡμῖν ἐληγατεύθη 1).

ὡς ὅτε — ἀγοράσωσι] Κοινωνία τότε γίνεται, ὅταν
διαθέσει τοιαύτη ἅμα τὸ αὐτὸ ἀγοράσωσιν. εἶπον γὰρ σοὶ ὁ
σοφός, ὡς σοφός τῶ ὄντι, τὰ ἐξ ἑν συνίστανται, καθάπερ ἐξ
εἶδους τινὸς ἕλη εἰδοποιουμένη, ἢτε κοινοπραξία καὶ ἡ κοι-
νωνία· ἐκείνη μὲν ἐκ μόνου τοῦ ἀγοράσαι ἅμα τοὺς δύο τὸ
αὐτὸ ἢ χειροποιεῖται τὸ αὐτὸ· αὐτὴ δὲ καὶ ἐκ τοῦ συναίνεσαι
εἰς τὸ φάκτον. ἀρχικὴ τὰ μερικὰ διδάσκων διὰ τὸ εὐκατάληπτα
εἶναι ἐκ τοῦ κοινοῦ ἡτοῦ, προσθεῖς τὴν ὀδηγησὶν σοὶ
ὀφθότρονον. Σὺ γοῦν, εἰ προσθήσεις ἐν τούτῳ τῷ ἡτοῦ τῷ
λέγοντι, ἀπὸ κοινωνίας, ὡς ὅτε δύο τὸ αὐτὸ ἀγοράσωσιν, καὶ
τὴν συναίνεσιν, οὐκ εὐρήσεις ἐναντιότητά τινα, ὡςτε ἐκεῖσε μὲν
ροεὶ χωρὶς συναίνεσως τοὺς δύο τὸ αὐτὸ ἀγοράσαι, ἐπαύθθα
δὲ μετὰ συναίνεσιν 4).

L. 2. §. 1.
D. eod.

Ἐν τοῖς τρισὶ διπλοῖς δικαστηρίοις, ὅσον τῷ περὶ
ὀροθεσίων καὶ τῷ διαιροῦντι τὰ τῆς φαρμιλίας καὶ τῷ
διαιροῦντι τὰ ἐπίκοινα, ἴση πάντων ἐστὶν ἡ αἴρεσις.
δοκεῖ δὲ ἐνάγων εἶναι ὁ προκαλούμενος εἰς τὴν δίκην.

τρισι διπλοῖς δικαστηρίοις] Ἐπὶ τῶν τριῶν διπλῶν
δικαστηρίων ἐξητήθη μὲν, πότερος τῶν δικαζομένων ἐνάγων
δοκεῖ, ἢα αὐτοῖς τῷ βίβει τῶν ἀποδείξεων ὑποπέση. ἤρσε δὲ,
τὸν προκαλούμενον τὸν ἕτερον εἰς τὸ δικαστήριον αὐτὸν πι-
στεύεσθαι ἄκτωρ εἶναι.

Κυρίλλου. Ἐπὶ τῶν τριῶν διπλῶν δικαστηρίων ἄκτωρ νοεῖται
ὁ προκαλούμενος.

τῷ περὶ ὀροθεσίων] Τοῦ Ἀνωνύμου. Ταῦτα γὰρ τὰ
δικαστήρια καὶ τὸ οὐτὶ ποσιδητις καὶ τὸ οὐτρουβι 5) μικτὴς
ἀγωγῆς ἐκάλεισεν, ὡς βιβ. μδ. τι. ζ'. διγ. λζ'.

Ἀνώνυμου γεγονυῖνον, περὶ τούτου φησὶν ὁ θ'. τι. τοῦ
νῆ'. βιβ. ἔχει δὲ τὸ περὶ ὀρων τοῦτο προσκρυφισιν, ὡς κερ. β'.
του θ'. τι. του νῆ'. βιβ. πληγ, ὃ προσκρυφισται, διδωσιν τῷ
ἐτέρῳ μέρει χρήματα. περὶ δὲ ὀρων ἀποκηρθέντων ζῆτει βιβ. ε'.
τι. ια. καὶ μαθηρ, ποῖα τιμωρία ἀρμόζει κατὰ τοῦ ἀποκη-
ρησαντος.

δοκεῖ ἐνάγων εἶναι] † Κατὰ τοῦτο δὲ ἡ τοιαύτη ζῆ-
τησις ἐπὶ τούτων ἐγένετο, ἵνα ἴδωμεν, ποῖος ὀφείλει βαρεῖσθαι
ταῖς ἀποδείξεσιν. ὡςτε οὖν ὀνομαζόμενος ἄκτωρ αὐτὸς βίβεται.
[Sch. c. II. 55.]

ὁ προκαλούμενος] Τοῦ Ἐναντιοφωροῦς. Ἀνάγνωθι
τι. β'. διγ. μδ. καὶ βιβ. ε'. τι. α'. διγ. ιγ'. ιδ'. ἐν δὲ τῷ
ιβ'. διγ. τοῦ αὐτοῦ τι. τοῦ ιγ'. βιβ. λέγει, ὅτι ὁ προκαλού-
μενος δοκεῖ οἰκείῳ φάκτω ἐκποιεῖν.

p) ἐκεῖ deest apud Fabr. q) Ita melius Fabr. quam Cod. Coisl. qui habet κλέψας. r) μὲν et δὲ desunt apud Fabr. habet Cod. Coisl. s) Cod. Coisl. ἀγοράσωσιν. t) hoc Scholium in Cod. Coisl. exhibitum manifesto mutitum est. Supplendum ita fortasse: Πρᾶγμα, ὡς ὅτε κοινῶς αὐτὸ ἠγοράσωμεν, εἶτε χωρὶς κοινωνίας, ὡς ὅτε κοινῶς ἡμῖν ἐληγατεύθη. u) Ita Cod. Coisl. legerem συναίνεσως. v) Cod. Coisl. οὐμτρουβι.

Index praestationes vocat, hoc est, querelas adversus personas, cum nimirum alter ex heredibus culpatur, vel quod res communes laeserit, vel solus fructus ex illis perceperit.

Anonymi. Etiam post rei interitum utiliter propter praestationes competit, ut dig. 6. 11.

3) cessat — iudicium] Directum scilicet: nam utile etiam post interitum rei communis propter praestationes instituitur, ut cap. 11. hui. tit.

II. Sive cum societate 1), sive sine societate res communis sit, locus est communi dividendo iudicio: cum societate, veluti cum duo eandem rem emerint 2): sine societate, veluti cum duobus eadem res legata sit.

1) sive cum societate] Utrum ex societate, an ex alia causa quidam rem habeant communem, nihil interest: nam omnino eis communi dividendo iudicium competit. Et ex societate quidem rem habent communem, qui communiter eam emerunt: sine societate autem res est communis, quae duobus legata est. Nam qualis erit societas, cum communiter plures legato honorantur?

Cyrilli. Nihil interest, utrum ex societate rem communem habeamus veluti cum communiter nobis legata sit.

2) veluti cum — emerint] Societas tunc contrahitur, quum tali voluntate eandem rem simul emerint. Dixi enim tibi, ex quibus, sicuti ex forma quadam materia in formam redacta, consistant tam communio, quam societas: illa eo solum, quod duo eandem rem semel vel separatim emerunt: haec ex consensu quoque in factum interposito. Singula docere omisit, quia ex textu, qui regulam continet, facile intelliguntur, modo addatur demonstratio recta. Si huic textui, qui ait, ex societate, veluti cum duo eandem rem emerunt, et consensum addideris, nullam contradictionem invenies. Itaque illic intellige, duos sine consensu eandem rem emisse, hic autem consensu interposito.

In tribus duplicibus iudiciis 3), veluti finium regundorum 4), familiae herciscundae, et communi dividendo, par omnium conditio est Actor autem esse videtur 5), qui ad iudicium provocat 6).

3) tribus duplicibus iudiciis] In tribus duplicibus iudiciis quaerebatur, quis litigantium actor esse videretur, ut probatione onerari posset. Placuit autem, eum, qui alterum ad iudicium provocat, pro actore haberi.

Cyrilli. In tribus duplicibus iudiciis actor esse videtur, qui ad iudicium provocavit.

4) finium regundorum] Anonymi. Haec iudicia et interdicta Uti possidetis et Utrubi mixtas actiones appellavit, ut lib. 44. tit. 7. dig. 37.

Finium regundorum. De hoc iudicio agitur tit. 9. lib. 58. Continet hoc iudicium adiudicationem, ut cap. 2. tit. 9. lib. 58. Is tamen, cui adiudicatur, alteri parti pecuniam praestat. De termino moto quaere lib. 60. tit. 31, et disces, quaenam poena ei, qui terminum movit, irrogetur.

6) actor esse videtur] Ideo haec quaestio in his iudiciis agitata est, ut sciremus, quis probationibus onerari deberet. His igitur oneratur, qui actor appellatur.

6) qui — provocat] Enantiophanis. Lege tit. 2. dig. 44. et lib. 5. tit. 1. dig. 13. 14. Dig. 12. eiusdem tit. libri 13. dicitur, eum, qui ad iudicium provocavit, suo facto alienare videri.

γ. Οὐλπ. w) Οὐδὲν εἰς τὸ τὰ ἐπίκοινα διαιροῦν δικαστήριον καταέγεται, πλὴν τῆς διαιρέσεως τοῦ κοινῶν πράγματος καὶ τῆς γινομένης εἰς αὐτὸ ζημίας, εἰ προφάσει αὐτοῦ ἐζημιώθη ἢ ἔσχε τι ὁ εἰς τῶν κοινωμάτων x).

οὐδὲν — καταέγεται] Ἐν τούτῳ τῷ κομμῶνι διβιδουῖνδο δικαστηρίῳ διανέμεις μόνη τῶν ἐπικόνων πραγμάτων φέρεται καί, εἴ τις τῶν δικαζομένων προσώπων ἐζημιώσεν αὐτά, ἢ βλάβη τι ἐξ αὐτῶν, ἢ προφάσει αὐτῶν ἐζημιώθη.

Κυρίλλου. Εἰς τὸ κομμῶνι διβιδουῖνδο οὐ φέρεται, εἰ μὴ ἢ διαίρεσις τοῦ πράγματος καὶ ἢ γενομένη εἰς αὐτὸ βλάβη, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ κέρδος, καὶ ἢ περὶ αὐτοῦ δαπάνη.

ἐζημιώθη] † Ἐν τῇ μετὰ ταῦτα σελίδι y) τοῦτο θεματίζει, ὅτι ἐπὶ συμφέροντι τοῦ κοινῶν οἴκου ἔδει κτισθῆναι τοῖχον· ὁ γείτων παρηγγελε μὴ κτίσαι διὰ τὸ καινοτομεῖσθαι ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου τοῖχου. ὁ εἰς τῶν κοινῶν μετὰ τὴν τοῦ γείτονος παραγγελίαν κατεδικάσθη ἐπὶ τῷ κτίσματι καὶ ἐζημιώθη κοινή, φροῖ, γίνεται ἢ τοιαύτη ζημία ἀμφοτέροις τοῖς κοινοῖσι· ἄλλως· ἔαν μετὰ παραγγελίαν τοῦ γείτονος κτίσῃ ὁ κοινῶν μου ἐν τῷ κοινῶν οἴκῳ, καὶ ἐκ τοῦτου καταδικασθῆις ζημιώθη, ὁ κοινοῖς μου ἀπαιτεῖται τὸ ἀνηκὸν μέρος τῆς ζημίας, ἔαν ἦρα τὸ κτίσαι συνέφερε τῷ οἴκῳ. [Sch. d. II. 55.]

ἢ ἔσχε τι] † Σημειώσαι, ὅτι τεσσαρα ταῦτα δεῖ ζητεῖν ἐπὶ τοῦ ἐπικόνου πράγματος· τὸ διαίρησαι αὐτό, τὴν ἐν αὐτῷ γενομένην βλάβην, τὴν περὶ αὐτοῦ δαπάνην καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ κέρδος. [Sch. e. II. 56.]

Ἐν τῷ διαιροῦντι τὰ ἐπίκοινα καὶ τῷ διαιροῦντι τὰ τῆς φραμιλίας δικαστηρίῳ ὁ δικαστὴς πρῶτον ὀφείλει παραφυλάττειν, ὑπερ ἀδόλως πρὸς ἀλλήλους συνειρῶν ἡσαν.

ἐν τῷ διαιροῦντι] Ἐν τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ τὸν δικαστὴν ἐξετάζειν χρῆ, εἰ τι αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους οἱ κοινοῖς συνεφώνησαν. τοῦτο γὰρ καὶ ἐν τῷ φραμιλίας ἐρκισκούνδαε κρατεῖ, τὸ φυλάττειν πρὸ πάντων τῶν δικαστῆν τὰ μετὰ τῶν κληρονόμων συμφωνήματα.

Κυρίλλου. Εἰ τι κοινοῖς πρὸς ἀλλήλους συνεφώνησαν, πρῶτον σκοπεῖται ὁ δικαστὴς.

ἀδόλως] Καλῶς εἶπεν ἀδόλως. ὁ γὰρ δόλος ἀντικεῖται τοῖς καλῇ πίστει συναλλάγμασιν, ὡς βιβ. ιθ'. tit. α'. κεφ. ρζ'. περὶ τὸ τέλος αὐτοῦ. εἰ γὰρ συμφωνήσαι τις, μὴ δύνασθαι διελεύσθαι, οὐ κρατεῖ, ὡς κεφ. ιθ'. θεμ. α'. καλῇ δὲ πίστει ἐστὶν καὶ τὸ κομμῶνι διβιδουῖνδο, ὡς κεφ. δ'. θεμ. β'. τοῦ παρόντος tit. γενικῶς οἷν θεματίζουν τὸ παρὸν κεφ. ὅτι, ὅπερ κατὰ δόλον, οὐ κρατεῖ.

δ'. Ἰδεμ z). Διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον τὰ σωματικὰ διαιρεῖ· οὐ μὴν κληρονομίαν διαιρεῖ.

Καὶ φρέαρ, ὅτε, τὸ ἔδαφος αὐτοῦ κοινὸν ἐστι.

διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον] Ἐν τῷ κομμῶνι διβιδουῖνδο μόνη τὰ σωματικὰ πράγματα διαιρεῖται, ὡν ἐπικόνως δεσπόζομεν, οὐκέτι καὶ κληρονομία. ἐζητηθῆ δὲ, εἰ περὶ κοινῶν λακκῶν ἦτοι φρέατος δύναται κινεῖσθαι τὸ κομμῶνι διβιδουῖνδο. καὶ ἤρρεσεν, εἰ τὸ ἔδαφος αὐτοῦ κοινὸν ἢ, τοῦτον τὸν λακκὸν φέρεσθαι εἰς τοῦτο τὸ δικαστήριον· ἐστὶ δὲ τῶν βίονα φίδε τοῦτο τὸ δικαστήριον καὶ διὰ τοῦτο, εἰ καὶ τίνα τῶν πραγμάτων ἀδιαίρετα μένη, ἔρροται ἢ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις γενομένη διαίρεσις, καὶ δυνατόν, ἐκ δευτέρου τὸ κομμῶνι διβιδουῖνδο κινεῖσθαι περὶ τῶν ἀδιαίρετων. ὡςπερ καὶ ἢ διανέμεις τῶν ἐπικόνων φέρεται εἰς τοῦτο τὸ δικαστήριον, οὕτω καὶ αἱ περὶ αὐτὸ προαιστιάσεις. ὅθεν, εἰ τις τῶν κοινῶν ἀναλώσει περὶ τὰ ἐπίκοινα πράγματα, λαμβάνει τὰ δαπανηθέντα. εἰ δὲ μὴ κατ' αὐτοῦ τοῦ δαπανησαμένου κοινῶν κινεῖται τὸ κομμῶνι διβιδουῖνδο, ἀλλὰ κατὰ κληρονόμων τοῦ κοινῶν, ὅσα ἐδαπῆσεν ὁ τελευτήσας, καὶ ὅσους καρποὺς ἔλαβεν ἐκ τῶν ἐπικόνων πραγμάτων, καταγονται εἰς τοῦτο τὸ δικαστήριον. εἰ δὲ, πρὶν γενεῖσθαι τὸ πρᾶγμα ἐπικόνων, εἰς ἐξ αὐτῶν ἢ ἔλαβεν πρὸ αὐτοῦ, ἢ ἀναλώσει περὶ τοῦτο, οὐ φέρονται ταῦτα τὰ δαπανήματα, οὐτε οἱ καρποὶ ἐν τῷ κομμῶνι

III. Ulp. In communi dividundo iudicium nihil deducitur¹⁾, praeter divisionem rei communis, et damni, quod in hac factum est, si occasione eius unus ex sociis laesus sit²⁾, vel ad eum quid pervenit³⁾. L. 3. pr. D. X. 3.

1) nihil deducitur] In communi dividundo iudicium divisio sola rerum communium deducitur, et, quidquid alter litigantium his nocuit, vel quod ex his ad eum pervenit, vel occasione earum laesus est.

Cyrolli. In communi dividundo iudicium nihil deducitur, nisi divisio rei, et damnum ei illatum, et lucrum inde perceptum, et impensae in eam erogatae.

2) laesus sit] Pagina sequenti species haec proponitur. Intererat communis aedificii, parietem aedificari. Vicinus novum opus nuntiavit. Unus ex sociis post vicini nuntiationem operis perfecti causa condemnatus et damnum eo nomine passus est. Damnum hoc, inquit, utrique socio commune erit. Aliter. Si post nuntiationem vicini socius meus in communi aedificio aedificaverit, et ex eo condemnatus damnum passus fuerit, pro parte damnum a socio consequetur, dummodo intererat aedium, aedificari.

3) vel ad eum quid pervenit] Nota, haec quatuor in re communi peti debere, rei divisionem, damnum in ea factum, impendia in eam erogata, et lucrum ex ea perceptum.

In communi dividundo⁴⁾ et familiae erciscundae L. 3. §. 1. iudicio iudex inprimis servare debet, quod sine dolo malo⁵⁾ inter se pepigerint. D. eod.

4) in communi dividundo] In hoc iudicio iudex quaerere debet, quid inter se socii pepigerint. Hoc enim in familiae erciscundae iudicio quoque obtinet, ut iudex ante omnia servet, quae heredes inter se pepigerint.

Cyrolli. Iudex id inprimis spectato, quod socii inter se pepigerint.

5) sine dolo malo] Recte dicitur, sine dolo malo. Nam dolus bonae fidei contractibus obstat, ut lib. 19. tit. 1. cap. 57. circa finem. Nam si quis pactus sit, ne dividatur res, pactum non valet, ut cap. 14. them. 1. Etiam communi dividundo iudicium bonae fidei est, ut cap. 4. them. 2. huius tituli. Generaliter igitur hoc capitulum sume, ita ut, quicquid dolo malo fiat, non valeat.

IV. Idem. Iudicium communi dividundo¹⁾ res corporales dividit²⁾, non etiam hereditatem³⁾. L. 4. pr. D. eod.

Et puteum⁴⁾, cum solum eius commune est. L. 4. §. 1. D. eod.

1) iudicium communi dividundo] In iudicio communi dividundo res tantum corporales dividuntur, quas communes habemus, non etiam hereditas. Quaesitum autem est, possitne et de puteo communi agi communi dividundo? Et placuit, hunc puteum in hoc iudicio venire, si solum eius commune sit. Hoc iudicium bonae fidei est: ideoque, etiamsi res quaedam indivisae remanserint, divisio ceterarum peracta valet, et denuo de rebus nondum divisis communi dividundo agi potest. Sicuti rerum communium divisio in hoc iudicio venit, ita etiam praestationes. Quare si quis sociorum circa res communes aliquid impenderit, impensas consequetur. Sed si non cum ipso socio, qui impensas fecit, sed cum heredibus socii communi dividundo agitur, impensae a defuncto erogatae et fructus ex rebus communibus ab eo percepti in hoc iudicium deducuntur. Si vero ante, quam res communis fieret, unus eorum ex ea quid perceperit, vel impensas in eam fecerit, neque impendia, neque fructus in communi dividundo iudicium deducuntur. Quare Iulianus scripsit, si

w) Ha Cod. Coisl. x) Cod. Coisl. κληρονόμων. Sed textus latinus alicui sociorum. y) id est L. 6. §. ult. z) Ἰδεμ apud Fabr. deest, habet Cod. Coisl.

διβιδούνδο. ὅθεν Ἰουλιανὸς ἔγραψεν α), ὅτι, εἴν εἰς τὴν δάμιν ἰνφέκτι πρῶτην νομὴν ἐπέμφθημεν ἐγὼ καὶ σὺ, καὶ πρὶν ἡμᾶς πεμφθῆναι εἰς τὴν δευτέραν νομὴν ἐπὶ τοῦ δεσπόσαι τοῦ πράγματος, ἀνώλωσω εἰς οἰκοδομίαν τοῦ οἴκου, μὴ δύνασθαι με εἶναι κατὰ σοῦ τὸ κομμοῦν διβιδούνδο, ἐπειδὴ, πρὶν γενέσθαι τὸ πρᾶγμα ἐπίκορον, ἐδαπάνησα. εἰ δὲ μηδενὸς δεφενδέοντος τὴν οἰκίαν ἐκελεύσθημεν τὴν δευτέραν νομὴν γεμηθῆναι καὶ δεσπότῃ τοῦ οἴκου γεγόμεν, ἀπεκρίνατο Προκόουλος, διὰ τοῦ κομμοῦν διβιδούνδο δικαστήριον καλῶς ἀπατεῖν μεταχῆν, ὡν ἐδαπάνησεν.

Κυρίλλου. Τὸ κομμοῦν διβιδούνδο σωματικὰ διαρεῖ, οἷ μὴν κληρονομίαν. φρεῖα οὐ διαρεῖ, εἰ μὴ κοινὸν ἢ τὸ ἕδαφος αὐτοῦ. ἐστὶ δὲ βόνα φρεῖα, ὅθεν, εἴν πρᾶγμα ἐν μείνῃ ἀδιαιρέτον, πάλιν κινεῖται. φέρονται δὲ ἐν αὐτῷ καὶ προεστασιῶνες, τυχὸν δαπανήματα. τὰ πρὸ τῆς κοινότητος οὐκ ἀπατεῖ. διὸ εἴν πεμφθῶμεν εἰς νομὴν ἐκ τῆς δάμιν ἰνφέκτι καὶ ὁ εἰς δαπανήσῃ εἰς τὸν οἶκον, οὐ χωρὰ τῷ κομμοῦν διβιδούνδο, εἰ μὴ ἕνα πεμφθῶμεν εἰς δευτέραν νομὴν.

σωματικὰ διαρεῖ]. Εἰ γὰρ δίκας τοῦ ἀντιλεῖν εἶχον, οὐκ ἔρχονται. ἀσωμάτων γὰρ τοῦτο τὸ δικαστήριον οὐκ ἐστὶν δεκτικόν.

† Ζῆτε τὸ β'. κεφ. θεμ. ε'. τιτ. δ'. τοῦ μβ'. βιβ. ἀφ' οὗ μάθοις, ὅτι τὰ μὲν κληρονομία πράγματα διαίρονται, οὐ μὴν αἱ ἀγωγαί. [Sch. f. II. 56.]

οὐ μὴν κληρονομίαν] † Οὐ γὰρ δύναται τις διαρεῖν τὴν κληρονομίαν, τοῦτέστι τὸ αὐτῆς ἀσωμάτων. ἕκαστος γὰρ δικαιοῦ ἀσωμάτων εἰς ὀλόκληρον κληρονομίαν ἐστὶν. [Sch. f. II. 56.]

καὶ φρεῖα] † Εἰ δὲ καὶ λάκκος ἐστὶν ἐν τῷ κοινῷ ἕδαφει, καὶ οὗτος διαρεῖται. [Sch. g. II. 56.]

L. 4. §. 2. D. X. 3. Τὸ διαροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον καλῆ πίστει ἐστὶν. ὅθεν εἴν ἐν πρᾶγμα μείνῃ ἀδιαιρέτον, καὶ ἢ τῶν ἄλλων διαίρεσις ἰσχύει, καὶ περὶ αὐτοῦ πάλιν κινεῖται.

καλῆ πίστει ἐστὶν] Καὶ τὸ φαμίλιας ἐρμισκοῦνδαι βόνα φρεῖα ἐστὶν, ὡς ἰνστιτ. δ'. τιτ. ε'. καὶ ὅμως εὐχερῶς οὐ κινεῖται δευτέρον, ὡς διγ. κ'. τοῦ πρὸ τοῦτου τιτ. ἦτοι βιβ. μβ'. τιτ. γ'. κεφ. κ'. θεμ. ε'.

L. 4. §. 3. 4. D. eod. Καὶ ἢ τοῦ πράγματος διαίρεσις καὶ αἱ δαπάναι αὐτοῦ φέρονται εἰς τὸ τῆς διαίρεσεως δικαστήριον· καὶ λαμβάνει τις, ὡς ἐδαπάνησε δαπάνας· καὶ εἴτε τῷ κοινῷ, εἴτε τῷ κληρονομίῳ αὐτοῦ κινεῖ, καὶ αἱ δαπάναι καὶ οἱ ληφθέντες παρὰ τοῦ τελευτησαντος καρποὶ κατὰγονται· οὐ μὴν καὶ οἱ πρὸ τῆς κοινότητος ληφθέντες καρποὶ ἢ αἱ δαπάναι, ἐνθα τυχὸν πεμφθῶσι τινες εἰς τὴν διὰ σύμπτωσιν νομὴν καὶ, πρὶν ἢ δεσπόσουσιν, ὁ εἰς αὐτῶν ἀνορθῶσῃ τὸν οἶκον.

οἱ πρὸ τῆς] Τούτων γὰρ ἢ διὰ τοῦ οὐτιλλοῦ κομμοῦν διβιδούνδο γίνεται λόγος κατὰ τὸν Γουβίδαν, ἢ διὰ τῆς νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ κατὰ τὸν Νομοφύλακα.

ἐνθα τυχὸν πεμφθῶσι] † Εἰ γὰρ οἱ δύο εἰς τὴν δάμιν ἰνφέκτι νομὴν ἐπέμφθημεν ἐγὼ τε καὶ σὺ καὶ, πρὶν ἡμᾶς εἰς τὴν δευτέραν πεμφθῆναι νομὴν ἐπὶ τῷ δεσπόσαι τοῦ πράγματος, ἀνώλωσω σὺ εἰς ἀνοικοδομίαν ἐκείνου τοῦ οἴκου, οὐκ ἔχεις ταύτην τὴν ἀγωγήν, καθὸ μὴ γινόμεθα κοινοὶ· πῶς γὰρ οὐ οὐκ εἰδεσπούμεν, ἔσομεν κοινοί; [Sch. h. II. 56.]

L. 5. D. eod. ε'. Ἰουλιαν. β) Εἰ δὲ μηδενὸς διεκδικούντος δεσπόσουσι τοῦ οἴκου, τὸ ἡμισὸν τῆς δαπάνης λαμβάνει διὰ τοῦ διαροῦντος τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον.

εἰ δὲ μηδενὸς διεκδικούντος] Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Κατὰ τοῦτο διάστιξε τὸ ἀδιαστικῶς εἰρημένον βιβ. λθ'. τιτ. β'. διγ. ιε'. θεμ. η'. φησὶν γὰρ, ὅτι, εἴν τις πεμφθῆς εἰς τὴν νομὴν δαπανήσῃ περὶ τὸν οἶκον καὶ ὑστερον ἄλλος πεμφθῆ, ἀπατεῖ αὐτὸν τὰς δαπάνας διὰ τοῦ κομμοῦν διβιδούνδο.

missi in possessionem damni infecti simus, et antequam ex secundo decreto rei possidendae gratia mitteremur, in domum aedificandam aliquid impenderim, me adversus te communi dividendo agere non posse, quia impensas feci, antequam res communis fieret. Sed si, cum nemo domum defenderet, iussi simus secundo decreto possidere, et dominium domus nacti simus, Proculus respondit, communi dividendo iudicio me recte partem petere eorum, quae impendi.

Cyrilli. Communi dividendo iudicium res corporales dividit, non etiam hereditatem. Puteum non dividit, nisi solum eius commune sit. Bonae fidei iudicium est: itaque, si una res indivisa remanserit, iterum eo agitur. Deducuntur in id et praestationes, puta impendia. Quae ante communionem erogata sunt, non petuntur. Ideo, si in possessionem damni infecti missi simus, et unus in aedes aliquid impenderit, locus non est communi dividendo iudicio, nisi ex secundo decreto missi simus.

2) res corporales dividit] Nam si litem de aqua haurienda habebam, haec his in hoc iudicium non deducitur: hoc enim iudicium res incorporales non recipit.

Quaere cap. 2. them. 6. tit. 4. lib. 42. ex quo disces, res hereditarias dividi, non etiam actiones.

3) non etiam hereditatem] Nec enim quis hereditatem dividere potest, hoc est, ius ipsius incorporeale: quilibet enim iure incorporali in solidum heres est.

4) et puteum] Sed et si cisterna in communi solo sit, dividitur.

Iudicium communi dividendo bonae fidei est 5). Quare si una res indivisa mansit, et ceterarum divisio valet, et de re indivisa iterum agitur.

5) bonae fidei est] Etiam familiae erciscundae iudicium bonae fidei est, ut Instit. 4. tit. 6. et tamen iterum non facile eo agitur, ut dig. 20. tituli praecedentis sive lib. 42. tit. 3. cap. 20. them. 5.

Et rei divisio et impensae in eam factae deducuntur in communi dividendo iudicium: et qui impensas fecit, eas consequitur: et sive cum socio, sive cum herede eius agat, impensae et fructus a defuncto percepti veniunt: non etiam fructus ante communionem percepti 7), vel impensae, si forte quidam in possessionem aedium ruinosarum missi sint 8), et priusquam dominium nanciscerentur, unus eorum aedes refecerit.

7) fructus ante communionem percepti] Horum enim ratio habetur vel utili communi dividendo iudicio secundum Gobidam, vel negotiorum gestororum actione secundum Nomophylacem.

8) si forte quidam — missi sint] Nam si ego et tu in possessionem damni infecti missi simus, et antequam secundo decreto possidere iuberemur domini nanciscendi gratia, ad reficiendas aedes impensas feceris, hanc actionem non habes, quia communes aedes factae non sunt: nam quomodo eius rei, cuius dominium non habuimus, socii erimus?

V. Iulian. Si vero, cum nullus defensor existeret 1), dominium aedium nacti sunt, communi dividendo iudicio dimidiam impensae partem consequitur.

1) si vero, cum nullus defensor existeret] Enantiophanis. Secundum hoc distingue id, quod indistincte dicitur lib. 39. tit. 2. dig. 15. them. 8. Dicitur enim, si quis in possessionem missus circa domum aliquid impenderit, et postea alius missus sit, ab hoc eum impensas communi dividendo iudicio consequi.

α) Cod. Coisl. λαβειν, quod sensum non praebet. β) Ita Cod. Coisl. Deest Ἰουλιαν. apud Fabr.

† Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνωτέρου δεσπόσαι τῶν οἰκημάτων, οὐ νομιζόμεθα κοινῶν, διὰ τὸ βουληθῆναι τὸν δεσπότην ἐκδικῆσαι τὰ ἴδια, ὅσον καὶ τὰ δαπανηθέντα παρὰ σοῦ οὐ δώσει σοι. ἔνταῦθα δὲ, ἐπειδὴ μηδὲν ἐκδικήσαντος μετὰ τὴν δεσποτείαν ἐγεγόμεθα κοινῶν, εἰκότως τὸ ἡμῶν μέρος τῶν δαπανημάτων ἀπολήγει. [Sch. i. II. 56.]

§. Οὐλπιαν. ε) Ἐάν τὸν ἐμὸν καὶ τὸν σὸν ἀγρὸν νομίζων, κοινὸν δ) ἐμοῦ καὶ Πέτρον εἶναι, ἢ λάβω ε) καρποὺς ἢ δαπανήσω, χώρα τῷ δικαστηρίῳ τῷ διαιροῦντι τὰ ἐπίκουρα. ὥσπερ καὶ ὅτε ὁ ἀληθὴς μου κοινῶν ἐκποιήσῃ τὸ μέρος αὐτοῦ· ὁσάκις γὰρ τὸ πρᾶγμα παύσῃται κοινὸν εἶναι, τὸ τοιοῦτον δικαστήριον ἀρμόξει ἐπὶ τοῖς ἀναλώμασιν.

ἔάν τὸν ἐμὸν] Ἐάν τις ἔχων Σεῖον ἐπίκουρον ἀγρὸν, νομίζων Τίτιον εἶναι τὸν συγκαίτορα αὐτοῦ, ἢ καρποὺς ἔλαβεν τοῦ ἀγροῦ μέρος, ἢ ἐδαπανήσεν περὶ αὐτόν, οὐτίλον κινεῖται κομμοῦνι διβιδουῖνδο δικαστήριον. εἰ δὲ καὶ ἔφρασεν ὁ νομιζόμενος εἶναι τοῦ ἀγροῦ δεσπότης Τίτιος πώλησεν αὐτόν, οὐ δυναμαὶ κινήσει τὸ κομμοῦνι διβιδουῖνδο καὶ αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐπαυστο νομιζεῖσθαι τὸν κοινὸν ἀγρὸν· οὐτίλον δὲ πάλιν κινεῖται ὁσάκις γὰρ μὴ ὑπεστῆναι τὸ κοινὸν πρᾶγμα, περὶ δὲ τῶν ἐξ αὐτοῦ προεστιάσιων βούλομαι ἐπάγειν, οὐτίλον κομμοῦνι διβιδουῖνδο παρέχεται. εἴτε δὲ μισθώσας τις τὸν ἐπίκουρον ἀγρὸν, εἴτε γεωργήσας λάβῃ τι ποτὲ ἐξ αὐτοῦ, ἀπαιτεῖται διὰ τοῦ κομμοῦνι διβιδουῖνδο. καὶ εἰ μὲν κοινῷ ὀνόματι ἐκαρπώσατο, οὔτε κερδαίνει οὔτε ζημιουῖσθαι ὀφείλει λαβὼν τοὺς καρποὺς. εἰ δὲ τις, ὡς ἀποσιωπήσας τὸν κοινὸν αὐτοῦ, μέρος ἐκαρπώσατο ἢ ἐμισθώσατο τὸν ἀγρὸν, ὑπόκειται τῇ ἐντεῦθεν ζημίᾳ· τυχὸν γὰρ εἰς ἀπορίαν ἦλθεν ὁ μισθώσας παρ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο δὲ ὁ μισθώσας τὸν ἐπίκουρον ἀγρὸν ἢ γεωργήσας αὐτοῖς ἀπαιτεῖται τοὺς καρποὺς, ἢ τὸ μισθώμα διὰ τοῦ κομμοῦνι διβιδουῖνδο δικαστηρίου, ἐπειδὴ οὐκ ἠδύνατο ἡμῶν μόνον ἐξ ἀδιαφόρου γεωργήσας, ἢ εὐχερῶς ἐτέρω μισθώσας· οὐδέποτε γὰρ χωρὰ γίνεται τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ, εἰ μὴ ὅτε διὰ τὸ μὴ δυνασθαι τοῦ οἰκείου φροντισμοῦ. εἴν γὰρ δυναίμενος τὸ ἴδιον μέρος εὐχερῶς καὶ ἀβλαβῶς διοικήσας, διοικήσῃ καὶ τὸ ἀλλότριον, οὐκέτι χρεία τῆς κομμοῦνι διβιδουῖνδο, ἀλλὰ τὴν νεγοτιόρουμ γεστοροῦμ καὶ αὐτὸς ἔχει καὶ κατέχεται αὐτῇ· εἰ καὶ μετὰ προκαταξίαν τοῦ δικαστηρίου τούτου δαπανήσῃ τις περὶ τὰ ἐπίκουρα πράγματα, γίνεται τούτων τῶν δαπανῶν λόγος· φέρονται δὲ ἐν τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ καὶ οἱ τοκετοὶ τῶν ἐπίκουρων θεραπειῶν, ὥσπερ καὶ πᾶσα ἐτέρα προσθήρη καὶ ἀπομείωσις.

Κυρίλλου. Ἐάν ἕτερον νομίζων κοινῶν, ἢ τὸν ἀληθῆ, λάβῃ καρποὺς ἢ δαπανήσῃ, κινεῖται οὐτίλον κομμοῦνι διβιδουῖνδο· ὥσπερ καὶ ὅτε ὁ κοινῶν μου ἐπόλησε τὸ ἴδιον μέρος, κινῶ κατ' αὐτοῦ ἐπὶ ταῖς προεστιάσιον. Ἐάν ὁ κοινῶν μισθώσας ἢ γεωργήσας τὸν ἀγρὸν κερδαίνῃ, εἰ μὲν κοινῷ ὀνόματι, κοινὸν τὸ κέρδος καὶ ἡ ζημία· εἰ δὲ ὡς μόνος θέλων κερδαίνει, αὐτὸν ὀρεῖ ἢ ζημία.

Ἐάν f) ἀπὸ μισθώσεως ἢ γεωργίας τοῦ κοινῶ ἀγροῦ σχῆ ὁ εἷς, εἰ μὲν ὀνόματι τῆς κοινότητος, οὔτε κερδαίνει, οὔτε ζημιουῖται· εἰ δὲ ὀνόματι οἰκείου λάβῃ, τὴν ζημίαν αὐτὸς ἐπιγινώσκει. εἰ μὲν g) μὴ δύναται ὁ κοινῶν ἴδια διοικήσας τὸ μέρος αὐτοῦ, χώρα τῷ διαιροῦντι τὰ ἐπίκουρα δικαστηρίῳ· εἰ δὲ δύναται, ἢ περὶ διοικήσεως ἀρμόξει h).

ἀπὸ μισθώσεως] † Ἐάν ὁ κοινῶν μισθώσας ἢ γεωργήσας τὸν ἀγρὸν κερδαίνῃ, εἰ μὲν ὡς κοινῶν, κοινὸν καὶ τὸ κέρδος καὶ ἡ ζημία· εἰ δὲ ὡς μόνον θέλων κερδαίνει, αὐτὸν μόνον ὀρεῖ ἢ ζημία, τὸ δὲ κέρδος κοινὸν ἔσται. ζῆτει βιβ. γ'. tit. α'. [Sch. k. II. 56.]

τὴν ζημίαν] Τουτέστιν μόνος· τὸ γὰρ κέρδος καὶ i) ἢ ζημία κοινὸν γίνεται.

e) Ita Cod. Coisl. Οὐλπιαν. non est apud Fabrotum. d) κοινὸν deest in Cod. Coisl. habet Fabrotus. e) Cod. Coisl. ἢ λάβω. Apud Fabr. ἢ deest. f) In Cod. Coisl. praecedit θεμ. β'. g) In Cod. Coisl. praecedit θεμ. γ'. h) Cod. Coisl. addit ἀγωγῆ. i) Puto, inserendum esse particulam negativam μή.

Et superiore quidem casu, quo Praetor in possessione aedium nos constituit, socii non efficimur, quia dominus rem suam defendere paratus est, qui et sumtus a te erogatos tibi non praestabit. Hoc autem casu, quia, cum nemo rem defenderet, post dominii acquisitionem res communis facta est, merito dimidiam partem impensarum consequeris.

VI. Ulpian. Si fundum meum 1) et tuum mihi cum Petro communem esse putans, fructus percepero vel sumtum fecero, locus est communi dividundo iudicio: sicut et cum verus socius meus partem suam alienaverit: quoties enim res communis esse desiit, eiusmodi actio impensarum nomine competit.

L. 6. pr. §. 1. D. X. 3.

1) si fundum meum] Si quis, qui agrum cum Seio communem habet, eum sibi cum Titio communem esse existimans, vel fructus agri solus percepit, vel in eum impendit, utili communi dividundo iudicio agitur. Sed et si Titius, qui fundi dominus esse credebatur, antea eum alienaverit, communi dividundo cum eo agere non possum, quia communem fundum possidere desiit: utiliter autem ago. Nam quoties res communis non subest, de praestationibus autem agere volo, utilis communi dividundo actio praestatur. Sive autem quis locando fundum communem, sive colendo ex eo quid consecutus sit, communi dividundo iudicio convenitur. Et si quidem communi nomine fructum perceperit, nec lucro nec damno affici debet. Si vero, quasi socium celaverit, solus fructus fundi percepit vel eum locavit, damni inde oriundi nomine tenetur: puta si is, qui fundum ab eo conduxit, ad inopiam redactus sit. Ideo autem cum eo, qui fundum locavit communem vel coluit, communi dividundo fructuum vel mercedis nomine agitur, quia dimidiam partem pro indiviso nec colere, nec facile alii locare potuit. Nunquam enim huic iudicio locus est, nisi propterea, quod alter suam partem solam curare non possit. Nam si, cum suam partem facile et sine damno administrare posset, alterius etiam partem administravit, non opus est communi dividundo iudicio, sed negotiorum gestorum actionem ipse habet, eaque tenetur. Si post acceptum communi dividundo iudicium quis in res communes impensas fecerit, harum quoque impensarum ratio habetur. In hoc iudicium veniunt et partus communium ancillarum, sicuti quaevis alia accessio et decessio.

Cyrelli. Si quis alium socium esse existimans, quam qui revera erat, fructus perceperit vel impenderit, communi dividundo iudicio utili agitur: sicuti et cum socius meus partem suam alienavit, propter praestationes cum eo ago. Si socius locando vel colendo agrum lucrum fecerit, si quidem communi nomine, lucrum et damnum commune erit: si vero, ut solus lucraretur, ipsum damnum spectat.

Si locando 2) vel colendo agrum communem unus L. 6. §. 2. quid consecutus sit, si quidem communi nomine, neque D. eod. lucrum, neque damnum sentit: si vero suo nomine perceperit, damnum 3) ipse agnoscit. Si quidem socius partem suam 4) separatim administrare non possit, locus est communi dividundo iudicio; si vero possit, actio negotiorum gestorum competit.

2) locando] Si socius locando vel colendo agrum lucrum fecerit, si quidem ut socius, lucrum et damnum communicatur: si vero ut lucretur solus, ad ipsum solum damnum respicit, lucrum autem communicabitur. Quaere lib. 13. tit. 1.

3) damnum] Id est, solus: nam lucrum et damnum communicatur.

τὸ μέρος αὐτοῦ] † Ἐὰν μὲν ὁ κοινωνὸς μὴ δύναται ἰδίως διακῆσαι τὸ ἀρμόζον αὐτῷ, ὡς δυσδιαίρετον ὄν· τυχὸν γὰρ ὑπαρξῆαι ἐν οὐκίῳ· τότε χωρὰ τῷ τῷ ἐπίκοινον διακῆσαι δικαστήριον· εἰ δὲ ἠδύνατο καὶ δέδωκε τι εἰς βελτίωσιν ἢ ἀποκοδόμησιν, χωρὰ τῷ περὶ διακῆσεως. εἰ δὲ μετὰ προκαταρξίν τοῦ δικαστηρίου τούτου δαπανήσῃ τις ἐν τῷ ἐπίκοινῳ πράγματι, καὶ τούτων τῶν δαπανημάτων γίνεται λόγος. [Sch. I. II. 56.]

L. 6. §. 3—5. D. X. 3. Καὶ ὁ) τὸ μετὰ προκαταρξίν δαπανηθὲν κατέχεται εἰς τὸ διαίρουσιν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον, καὶ οἱ τοκετοὶ ἐπιδέχεται ὁ) δὲ καὶ αὐξήσιν καὶ μείωσιν.

L. 6. §. 6. D. eod. Ἐξέστιν ἐκάστῳ τῶν κοινωνῶν θάπτειν ἐν τῷ κοινῷ τάφῳ· εἰ δὲ θάψῃ ἐν καθαρῷ τόπῳ, οὔτε τάφον αὐτὸν ποιεῖ, καὶ ἐνάγεται ἱμφάκτουμ.

Ἐξέστιν — θάπτειν] Πλήρῃ γίνωσκε, ὅτι διὰ τοῦ δὲ μορτοῦ μ) ἠφερένδο ἠτεροδίκτου ὁ κοινωνὸς θάπτει καὶ ἐν καθαρῷ τόπῳ, ὅταν ἢ αὐτὸς θάπτηται ἢ τις τῶν ὑπερσοῦσίων αὐτοῦ. εἰ γὰρ ἐξωτικὸς θάπτηται, δεῖ πανταῖς συνανεῖν.

Ἐὰν εἰς τὸ ἐπίκοινον ἔδαφος εἰς ἡ) ἐκ τῶν κοινωνῶν ἀποθῆται λείψανον, ζητεῖται, εἰ γίνεται ἡελιγίσιος ὁ τόπος. καὶ ὅτε μὲν μνημεῖον ἐστὶν ἐξ ἀρχῆς ἐπίκοινον, ἕκαστος τῶν κεντημένων αὐτοῦ ἐξ ὁλοκλήρου ἔχει δικαίον τοῦ θάπτειν ἐν αὐτῷ τόπον δὲ καθαρὸν ἐπίκοινον οὐ δύναται ποιεῖν ἡελιγίσιον εἰς ἐκ τῶν κοινωνῶν. εἰ καὶ μὴ γένηται δὲ ἡελιγίσιος ὁ τόπος τῷ νόμῳ, ὅμως κατὰ τοῦ ἀποθήμενου τὸ λείψανον ἀγωγή ἀρμόζει τῷ ἑτέρῳ.

† Ζῆτει βιβ. ιζ'. tit. α'. κεφ. ε'. μὴ ἐναντιωθῆ σοι τὸ λθ'. κεφ. τοῦ α'. tit. οὐ ἐκεῖ μὲν δέδωκε τὴν πρό σοιζῆν ὁ νομοθέτης, ἐνταῦθα δὲ τὴν ἱμφάκτουμ· ἐν ἀμφοτέροις γὰρ τοῖς τίτλοις δι' ἐκατέρου τῶν ἀγωγῶν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖται. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν διὰ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ τίτλου ἢ πρό σοιζῆν δέδοται· ἐνταῦθα δὲ ἱμφάκτουμ οὐκ ἀρχῆς οὐδὲ μάνη ἀπαιτοῦσαν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δέδωκε τῷ λόγῳ τῆς κοινωνίας· δεῖ γὰρ ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν τίτλων προσέχειν καὶ πρὸς αὐτὰς τοὺς θεματισμοὺς τῶν κεφαλαίων ποιεῖν. πλήρῃ γίνωσκε, ὅτι διὰ τοῦ δὲ μορτοῦ ἠφερένδο ἠτεροδίκτου ὁ) ὁ κοινωνὸς θάπτει, ὡς κεφ. λγ'. καὶ λδ'. τοῦ α'. tit. τοῦ νθ'. βιβ. καὶ οἶμαι, ὅταν ἢ αὐτὸς θάπτηται ἢ τις τῶν ὑπερσοῦσίων αὐτοῦ· εἰ γὰρ ἐξωτικὸς ὁ) θάπτηται, δεῖ πανταῖς συνανεῖν, ὡς τὸ τέλος τοῦ λγ'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ τίτλου φησὶν. [Sch. m. II. 57.]

κοινῷ τάφῳ] Κυρίλλου. Τῷ κοινῷ τάφῳ ἐκάτερος χορήσθω. ἐν καθαρῷ δὲ τόπῳ θάπτων, εἰ καὶ οὐ ποιεῖ αὐτὸν ἡελιγίσιον, κατέχεται τῇ ἱμφάκτουμ.

Τοῦ Ἰναντιοφανοῦς. Ἐν τῷ β'. διγ. τοῦ α'. tit. τοῦ ιθ'. βιβλίῳ εἶπε, μὴ ἐνάγεσθαι τὸν κοινωνὸν τῇ ἱμφάκτουμ, ἀλλὰ τῇ μεριζούσῃ τὴν φασιλίαν ἀγωγή ἢ τῇ διαίρουσῃ τὰ ἐπίκοινα. ἐνάγεται ἱμφάκτουμ] Ἢ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτοῦσα, ἱμφάκτουμ δὲ ἢ τὸ ἀκαινοτόμητον περιποιούσα.

Τοῦ Ἀνωνύμου. Ἐν τῷ β'. διγ. τοῦ ζ'. tit. τοῦ ια'. βιβλίῳ εἶπε, μὴ ἐνάγεσθαι τὸν κοινωνὸν τῇ ἱμφάκτουμ, ἀλλὰ τῷ φασιλίᾳ ἐρκοσκύνδαι ἢ τῷ κομμῶνι διβιδούνδο.

† Ἐν φάκτουμ ἐστὶν ἀγωγή καὶ διπλῆν ἐπάγουσα καταδίκη· οὐχ, ὅτι τὸν τόπον ἔργον ἐποίησεν, ἀλλ' ὅτι ἔχρανεν αὐτὸν· ἢ δὲ ἐν φάκτουμ ἐπὶ τῶν τοιούτων ζημιῶν ν. νομίσματα. [Sch. n. II. 57.]

L. 6. §. 7. D. eod. Ἐὰν ὁ) εἰς τῶν κοινωνῶν εἰς ὀλόκληρον ἀσφαλισθῆται τῇ περὶ μελλούσης πτώσεως ζημία, χωρὰν οὐκ ἔχει τὸ διαίρουσιν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον· ἢδύνατο γὰρ ὑπὲρ μόνου τοῦ οὐκείου μέρους ἀσφαλισθῆσαι.

εἰ ἂν ὁ) εἰς — ἀσφαλισθῆται] Ἐὰν ὁ γείτων τῆς ἐπίκοινου οὐκίας ἠθούλετο εἰς ῥομῆν αὐτῆς πεμφθῆναι, καὶ εἰς ἐν τῶν δεσποτῶν μόνος ἔδωκε τὴν δάμνι ἱμφάκτι, οὐκ ἔχει τὸ κομμῶνι διβιδούνδο κατὰ τοῦ ἑτέρου· οὐδὲ γὰρ ἀναγκάσιον ἢ

4) partem suam] Si quidem socius partem suam separatim administrare non possit, quod divisio difficilis sit (forte enim cubiculum est), tunc locus est communi dividendo iudicio. Si vero potuit et aliquid impendit ad rem meliorem reddendam vel reficiendam, locus est actioni negotiorum gestorum. Quod si post litem contestatam quis in rem communem aliquid impenderit, etiam horum sumtum ratio habetur.

In communi dividendo iudicium etiam venit, quod post litem contestatam impensum est, et partus. Accessionem autem et decessionem accipit.

Cuique sociorum mortuum inferre licet in commune sepulcrum⁵⁾: si vero in locum purum intulerit, locum religiosum non facit, et actione in factum convenitur⁷⁾.

5) mortuum inferre licet] Nota tamen, socium per interdictum de mortuo inferendo etiam in locum purum mortuum inferre, si vel ipse vel unus eorum, qui in eius potestate sunt, sepeliatur. Nam si extraneus sepelitur, omnes consentire debent.

Si in commune solum unus ex sociis mortuum intulerit, quaeritur, fiatne locus religiosus. Et si quidem sepulcrum sit ab initio commune, quisque possessorum in solidum ius habet, mortuum in illud inferendi. Locum autem purum communem unus ex sociis religiosum facere nequit. Etsi autem locus iure non fiat religiosus, tamen adversus eum, qui mortuum intulit, actio alteri competit.

Quaere lib. 17. tit. 1. cap. 5. Nec tibi contrarium videatur cap. 39. tit. 1. quia ibi Iuriconsultus dedit actionem pro socio, hic autem actionem in factum: nam in utroque titulo res eadem utraque actione petitur. Sed ibi quidem propter tituli inscriptionem data est actio pro socio: hic autem nec otiose, nec temere ex causa societatis actionem in factum dedit, qua res eadem petitur. Titulorum enim inscriptiones spectare oportet et ad eas legum species accommodare. Scias tamen, socium interdicto de mortuo inferendo mortuum sepelire, ut cap. 33. et 35. tit. 1. lib. 59. et opinor, vel cum ipse sepelitur, vel aliquis ex his, qui in eius potestate sunt: nam si extraneus sepelitur, omnes consentire debent, ut ait cap. 33. in fine eiusdem tituli.

6) in commune sepulcrum] Cyrilli. Communi sepulcro uterque utatur: sed si in locum purum mortuum intulit, etiam si religiosum eum non facit, in factum actione tenetur.

Enantiophanis. Dig. 2. tit. 1. lib. 19. dicitur, socium non in factum actione, sed familiae erciscundae vel communi dividendo conveniri.

7) actione in factum convenitur] Id est, quae eadem res petitur. In factum autem actio est ea, quae efficit, ut nihil innovetur.

Anonymi. Dig. 2. tit. 7. lib. 11. dicitur, socium non actione in factum, sed familiae erciscundae vel communi dividendo conveniri.

In factum actio est et duplicem habet condemnationem, non quod locum sacrum fecerit, sed quod ipsum polluerit. Actione autem in factum in talibus poena irrogatur quinquaginta aureorum.

Si unus ex sociis damni infecti in solidum caverit⁸⁾, iudicio communi dividendo locus non est: poterat enim pro sua tantum parte cavere.

8) si unus — caverit] Si vicinus aedium communium in possessionem earum mitti voluit, et unus dominorum solus damni infecti cavit, communi dividendo adversus alterum non agit: nec enim necesse erat, ut

h) Cod. Coisl. θεμ. δ'. l) Cod. Coisl. θεμ. ε'. m) Cod. Coisl. μόρτουις. n) Cod. Coisl. non habet εἰς, sed putavi supplendum, quum aliter locus sensum non praebeat. o) Fabr. ἠτεροδίκτου et θάπτει. p) Fabr. ἐξωτικόν. q) Cod. Coisl. θεμ. ζ'.

αὐτῶ, εἰς διόκληρον δοῦναι τὴν δάμνη ἡμέκτι, ἀλλ' ἡδύνατο εἰς μόνον τὸ ἐπιβύλλον αὐτῶ μέρος ταύτην ἐπερωτηθῆναι.

Κυρίλλου. Ὁ ἐπερωτηθεὶς δάμνη ἡμέκτι πλεονάζει τοῦ κοινῶ οἴκου, οὐκ ἔχει τὸ κομμῶν διβιδούνδο ἡδύνατο γὰρ καὶ μερικῶς ἐπερωτηθῆναι.

Εἴ τ' καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ὁ κοινῶνός μου ἐπόθηται, κινεῖται τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον· σώζεται γὰρ ἡ ὑποθήκη, κὰν ἐμοὶ προσκυρωθῇ. ἀλλ' ὁ δικαστὴς αὐτὸ ἤτιτος ἀποτιμᾶται, ἐπειδὴ ἐκ συμφώνου δύναται πιπράσκειν αὐτὸ ὁ ἐνάγων.

εἰ καὶ τὸ μέρος] Ἐὰν τὸν ἐπίκοινον ἀγρὸν κατενεχυρίωσω, ἔργεται μὲν εἰς τὸ κομμῶν διβιδούνδο οὗτος ὁ ἀγρὸς, μὲνι δὲ τὸ ἐπ' αὐτῶ ἐνεχυρῶν ἐρωμένον, εἰ καὶ προσκυρωθῇ τοῦτο τὸ χωρίον ἢ τοῦ ἀμοῦζον μοι μέρος ἐπὶ αὐτῶ, ἐπειδὴ δύναται κατὰ συμφῶνον πιπράσκειν αὐτὸ ὁ δανειστὴς μου. εἰ δὲ τις ἐπίκοινον ἐμοὶ δούλον ἐνεχυρίωσας μοι μετὰ ταῦτα κινεῖ περὶ αὐτοῦ τὸ φαρμίλαε ἐρμισκούνδαι δικαστήριον, δύναμαι μὲν αὐτὸν ἐκβαλεῖν παραγραφῇ, ἀλλ' εἰ μὴ ἐνεχυρῶν διδωκῶς μοι τὸν οἰκέτην· εἰ δὲ ἐμοὶ τὴν παραγραφῆν μὴ ἀντιτεθεικός δόξει τῷ δικαστῇ, προσκυρωσάτω κοινῶν καὶ χρεώσθη μοι τὸν πάντα οἰκέτην, καταδικάζειν αὐτὸν ὀφείλει, τὸ τίμημα τοῦ ἡμίσεος μέρους τοῦ ἐμοὶ παρέχειν ἐμοὶ ὁλόκληρον, ἐπειδὴ τὸ ἐνεχυρῶν δικαίον ἐπὶ τῷ οἰκέτῃ σώζεται μοι, εἰ καὶ τῷ χρεώστῃ μου προσκυρωθῇ. ἔαν δὲ ἐμοὶ τῷ δανειστῇ προσκυρῶν τὸν ἐπίκοινον οἰκέτην, ὀφείλει εἰς τοσαῦτα μὲν μὴ καταδικάζειν αὐτὸν, ὅσην πλεονός ἐστιν ἄξιον τὸ ἡμισυ μέρος τοῦ οἰκέτου ὑπὲρ τὰ κεχρεωσθημένα μοι· καὶ τοῦτο ποίων ἐλενθεροῦν ὀφείλει τῆς ἐπὶ τῷ χρεώτῃ ἐναγωγῆς τὸν δεβίτορα. ἔργον δὲ ἐστὶ τοῦ δικάζοντος, ἔσθ' ὅτε μὲν τῷ ἐπὶ τῶν κοινῶν τὸν ἀγρὸν προσκυρῶν, τῷ δὲ ἐτέρῳ τὸν κατ' αὐτοῦ οὐσονφροῦκτον. τὰ δὲ λοιπὰ πάντα, ὅσα ἐν τῷ φαρμίλαε ἐρμισκούνδαι τετρακτάκται, τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ κομμῶν διβιδούνδο ἐκλυσαι δύναμεθα.

ἔαν εἰς τῶν κοινῶν ὑπόθηται τὸ ἴδιον μέρος ἢ τῷ κοινῶν, ἢ τῷ ἐτέρῳ, εἰ μὲν αὐτῷ προσκυρωθῇ τὸ πρᾶγμα, παρέχει τὰ ἐκ τῆς καταδικῆς, καὶ μὲνι τὸ μέρος τοῦ πρᾶγματος ὑποκείμενον· εἰ δὲ τῷ κοινῶν, εἰς τὴν μετὰ τὸ χρεὸς διαίτησον καταδικάζεται. δινεατὸν τὸν οὐσονφροῦκτον ἐτέρῳ τοῦ ἀγροῦ προσκυρωσθῆναι. τὰ δὲ λοιπὰ αὐτὰ ἐστίν, ἃ καὶ ἐν τῷ φαρμίλαε ἐρμισκούνδαι.

σώζεται ἡ ὑποθήκη] † Ζήτει βιβ. ιθ'. tit. ιθ'. κεφ. ιγ'. ζήτ. βιβ. κε. tit. β'. κεφ. μη. καὶ ζ'. περὶ τῆς ἀπεντευθῆν παραγραφῆσεως πρὸς τὸν δανειστὴν ἐπὶ ἐνεχυρῶν τοῦ χρεώστου. ὑπὸ ἀίρεσον γὰρ οὐ οὐνίσταται πρᾶσις τοῦ ἐνεχυρῶν, ὡς τὸ ζα'. κεφάλαιον τοῦ ζ'. τίτλου τοῦ κε. βιβλίου φησί. [Sch. o. II. 57.]

† Τούτέστιν, ἔαν ἐμοὶ ἢ ἐτέρῳ ὑπόθηται τὸ μέρος αὐτοῦ ὁ κοινῶνός μου, προσκυρωθῇ δὲ ἐμοὶ τὸ πρᾶγμα, διὰ τὸ ἐπιναξῆσαι με τὴν τιμὴν, σώζεται ἡ ὑποθήκη τῷ ὑποτιθέντῃ, παρεχομένον παρ' ἐμοὶ τοῦ τιμήματος εἰς τὸ χρεὸς αὐτοῦ. πληρ' οὐ δοκιμάζεται παρὰ τῷ δικαστῇ ἢ ἀποτίμησις καὶ ἀποτιμῆθηται ἤτιτος, τούτεστι κατὰ τὸν δικαίον ὁ λόγον καὶ οὐ κατὰ τὴν φύσον τοῦ πιπράσκοντος, ἐπειδὴ συμφῶνῶν δύναται πιπράσκειν αὐτὸ ὁ ἐνάγων. εἰ δὲ ἐμοὶ τῷ κοινῶν αὐτοῦ ὑπόθηται καὶ κινεῖ τὸ διαιροῦν δικαστήριον, παραγράφουμαι αὐτόν. εἰ δὲ αὐτὸ προσκυρῶνται καὶ οὐ παραγράφουμαι αὐτόν, δίδωμι τὴν ἀποτίμησον τοῦ μέρους μου· ἢ δὲ τῆς ὑποθήκης ἀγωγήν σώζεται μοι· εἰ δὲ ἐμοὶ προσκυρωθῇ, τὸ περιττεῦσον τοῦ χρεῶς δίδωμι αὐτῷ. [Sch. o. II. 57.]

κὰν ἐμοὶ προσκυρωθῇ] † Λέγει, εἰ προσκυρωθῇ τῷ ἔχοντι αὐτὸν ἐνεχυρῶν ἢ τῷ ἐξωνησάμενῳ, οὐ δύναται οὔτε ὁ χρεώσθη τὸν ἴδιον μόνον λαβεῖν διδούς τὸ χρεὸς, οὔτε ὁ ἀγοραστής εἰς τὸ ἐξωνησασθαι, ἀλλὰ τὸν ἀγρὸν λαμβάνει· τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων. [Sch. o. II. 58.]

ἐκ συμφώνου] Τοῦ Ἐναντιοφανούς. Καὶ χωρὶς συμφώνου πιπράσκει, κὰν τούτο συμφωνηθῇ, μὴ πωλῆσαι, κατὰ τὴν κειμένην διαίρεσον βιβ. ιγ'. tit. ζ'. διγ. δ'. ε'. καὶ βιβ. η'. τοῦ κωδ. tit. ιγ'. διγ. γ'.

† Οὕτω γὰρ συμφώνησα δανειζόμενος, ὥστε μὴ καταβύλλων τὸ χρεὸς πιπράσκειν τὴν ὑπόθηκην. ὅσον οὐν χρεώσθη

in solidum damni infecti caveret, sed poterat pro sua tantum parte cavere.

Cyrilli. Qui damni infecti aedium communium nomine cavet, communi dividendo non agit: nam poterat pro sua tantum parte cavere.

Licet partem ⁹⁾ suam socius meus pignori obli- *L. 6. § 8.*
gaverit, agitur communi dividendo iudicio: integra *D. X. 3.*
enim manet hypotheca ¹⁰⁾, etiamsi mihi adiudicata sit ¹¹⁾. Sed iudex partem minoris aestimat, quod ex pacto ¹²⁾ eam actor vendere potest.

9) licet partem] Si fundum communem pignori dederō, venit quidem fundus in communi dividendo iudicium, sed ius pignoris salvum manet, etiamsi ager, id est, pars mea, adiudicatus sit, quia ex pacto creditor meus eam vendere potest. Quodsi quis servum mecum communem pignori mihi dederit, et postea familiae erciscundae mecum eius nomine egerit, exceptione quidem eum submovere possum, si non pignori mihi servum dederis: sed si, cum exceptionem non obiecerim, iudici placuerit, socio eidemque debitori meo servum totum adiudicare, condemnare eum debet, ut pretium partis meae dimidiae mihi solidum praestet, quia ius pignoris in servo integrum manet, licet servus debitori meo adiudicatus sit. Si vero mihi creditori servum communem adiudicaverit, tanti duntaxat me debet condemnare, quanto pluris sit pars servi dimidia, quam debita mihi pecunia: et hoc faciendo debitorem actione debiti causa prodita liberare debet. Interdum ad officium iudicis pertinet, ut alteri sociorum fundum communem, alteri usufructum eius adiudicet. Reliqua omnia, quae in familiae erciscundae iudicio tractata sunt, eadem ad communi dividendo iudicium quoque trahere possumus.

Si unus ex sociis partem suam vel socio vel alii pignori obligaverit, si quidem ipsi res adiudicata sit, praestat ea, quae condemnatione continentur et pars rei obligata manet: si vero socio adiudicata res sit, tanti condemnatur, quanto pluris pretium est, quam debita pecunia. Etiam usufructus agri alteri adiudicari potest. Reliqua eadem sunt, quae in familiae erciscundae iudicio.

10) integra enim manet hypotheca] Quaere lib. 19. tit. 19. cap. 13. quaere lib. 25. tit. 2. cap. 48. et 60. de cessione pignoris, quae statim creditori a debitore fit. Nam sub conditione pignoris venditio non contrahitur, ut cap. 61. tit. 7. lib. 25. dicitur.

Hoc est, si socius mihi aut alii partem suam obligaverit, res autem mihi adiudicata sit, quod socium licendo superaverim, ius pignoris integrum manet ei, qui pignori accepit, pretio a me praestito in debitum eius imputando. Verum iudex verum pretium non sequetur, sed minoris res aestimabitur, hoc est, prout aequitatis ratio suadet, non secundum venditorum consuetudinem, quoniam ex pacto eam rem vendere actor potest. Si vero mihi socio eius res pignori data sit et communi dividendo ager, exceptione eum summovebo. Quodsi res adiudicata sit, nec exceptione usus fuero, partis meae aestimationem praestabo: pignoris autem persecutio mihi integra est. Quodsi mihi res adiudicata sit, superfluum ei exsolvam.

11) etiamsi mihi adiudicata sit] Ait, si res ei adiudicetur, cui pignori data erat, vel ei, qui per licitationem rem accepit, neque debitor partem suam duntaxat recipere potest, debito soluto, neque emtor, qui licitatione vicit, sed totum fundum recipit. Hoc est in similibus obtinet.

12) ex pacto] Enantiophanis. Etiam citra pactum vendit, licet convenerit, ne venderet, secundum distinctionem positam lib. 13. tit. 7. dig. 4. 5. et lib. 8. Cod. tit. 33. dig. 3.

Nam pecuniam mutuatus pactus eram, ut debito non soluto pignus distraheretur. Pro modo igitur debiti

r) Cod. Coisl. θεμ. ζ'. s) Ita Fabr. melius, quam Cod. Coisl. εἰ καὶ quum digesta habeant autem. t) Fabr. δίκαιον.

ὁ δανεισάμενος, τοσοῦτον τὴν ὑποθήκην τιμήματος ὁ δικαστὴς ἀποτιμᾷται. εἰ γὰρ καὶ κ'. νομισμάτων ἐστὶν ἄξιον τὸ πρᾶγμα, τὸ δὲ χρέος ἐπὶ νομισμάτων ἰσ. καὶ τὸ πρᾶγμα ἰσ. ὁ δικαστὴς διορίζεται πρᾶθῆραι. [Sch. p. II. 58.]

L. 6. §. 9. Eἰ δὲ ἐμοὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ὑπόθῃται καὶ κινῆ τὸ
D. X. 3. περὶ διαιρέσεως δικαστηρίου, παραγράφουμαι αὐτόν· εἰ
δὲ καὶ μὴ παραγράφουμαι, εἰ μὲν αὐτῷ προσκυροῦται
τὸ πρᾶγμα, δίδωσί μοι τὴν ἀποτίμησιν τοῦ μέρους
μου ^{u)} καὶ σώζεται μοι ἡ ὑπόθήκη. εἰ δὲ ἐμοὶ προσ-
κυρωθῆ, τὸ ὑπερβαῖνον τὸ χρέος μόνον αὐτῷ δίδωμι
τῆς ἀποτίμησεως τοῦ μέρους αὐτοῦ, καὶ ἐλευθεροῦται
τοῦ χρέους.

τὸ ὑπερβαῖνον τὸ χρέος] † Τί γὰρ; εἴ τις χρεωστῆ
μοι νομισμάτων γ'. τὸ δὲ μέρος ἀπειρηθῆ γ; μόνον τούτων
λαμβάνω τὰ γ'. νομισματα καὶ ἐλευθεροῦται τοῦ χρέους.
[Sch. q. II. 58.]

L. 6.
§. 10. 11. Δίναται ^{v)} ὁ δικαστὴς ἐνὶ τὸν ἀγρὸν καὶ τῷ ἄλλῳ
D. eod. τὴν χοῆσιν αὐτοῦ προσκυροῦν. καὶ τὰ λοιπά, ὅσα ἐν
τῷ περὶ διαιρέσεως φιλίας δικαστηρίου εἰρηται, κρατεῖ
ἐν τῷ περὶ διαιρέσεως τῶν ἐπικαίων δικαστηρίῳ.

δίναται ὁ δικαστὴς] Ἦγουν τῷ w) ἐνὶ ἡ τὸ πᾶν ἡ
τὸ μέρος προσκυροῦν, καὶ τὸν εἰς κλίματα διηρημένον ἀγρὸν
δίναται προσκυροῦν, ὡς ἐστὶ. καὶ ἐν τῷ προσκυροῦν δύναται
ποιεῖν δουλεύειν τὸν ἕνα τῷ ἑτέρῳ, ὡς βιβ. μη. tit. γ'. κεφ. κβ'.
θέμα παρακλεισταίου.

κρατεῖ] Πλὴν ὅτι μὲν τοῦτο πολλάκις κινεῖται, ὡς διγ. δ'.
ἐκείνο δὲ οὐκ εὐχερῶς, ὡς tit. β'. διγ. κ'.

L. 6. §. 12. Ἐάν ^{x)} τοῦ γείτονος ἐπὶ καινοτομία παραγγέλαν-
D. eod. τος, εἰς τῶν κοινῶν ζήμιωθῆ, λαμβάνει τὸ μέρος,
ἐάν ἐπὶ συμφέροντι ^{y)} τοῦ οἴκου γένηται ^{z)}.

ἐάν τοῦ γείτονος] Κοινὸν ἐχόντων ἡμῶν οἶκον καὶ
βουλομένων αὐτὸν ἐκτελεῖν, ὁ γείτων παρήγγειλε, μηδὲν ἐπι-
κοδομηθῆραι ἐπ' αὐτῷ. ἀλλ' εἰς εἴς ἡμῶν ἐπικοδομήσας μετὰ
τὴν οἰκοδομίαν κατεδικάσθη τῷ παραγγέλαντι. Οὐρσεῖος λέγει,
ὅτι δύναται τὸ μέρος ὃν κατεδικάσθη, ἀπαιτῆσαι τοὺς κοινῶ-
νους· ὁ δὲ Ἰουλιανὸς τότε συγχωρεῖ τοῦτο γίνεσθαι, ὅτε
συνέφερε τῷ ἐπικαίῳ οἴκῳ τὸ ἐπικοδομηθῆαι κατ' αὐτόν.

Κροῦλλ. Εἰ μετὰ παραγγέλλαν τοῦ γείτονος κτίση ὁ κοι-
νωνός μου καὶ ἐκ τούτου καταδικασθῆ, ἀπαιτεῖ με τὸ μέρος,
εἰ τοῦτο συνέφερε τῷ οἴκῳ.

εἰς τῶν κοινῶν] † Καλῶς τὸ εἰς τῶν κοινῶν
ἐάν γὰρ εἰς τῶν δεσποτῶν μετὰ τὴν παραγγέλλαν ἐπικοδο-
μήσῃ, οὐ βλάπτει τοὺς ἄλλους, ὡς θέμα δ'. τοῦ ε'. κεφ. τοῦ ἰ.
πίπλου τοῦ νη'. βιβ. φρονί. [Sch. r. II. 58.]

ἐπὶ συμφέροντι] † Τούτῳ, ἐάν μετὰ παραγγέλλαν
τοῦ γείτονος κτίση ὁ κοινωνός μου ἐν τῷ κοινῷ οἴκῳ, καὶ ἐκ
τούτου καταδικασθῆς ζήμιωθῆ ὁ κοινωνός μου, ἀπαιτεῖ με
τὸ ἀνήκον μέρος τῆς ζήμιαις, ἐάν ἄρα τὸ κτίσαι συνέφερε τῷ
οἴκῳ. [Sch. s. II. 58.]

L. 7. pr. ζ'. Ἰδεμ. ^{a)} Καὶ ἐπ' ἐμφυτευτικῷ ἀγρῷ χώρα τῷ
D. eod. περὶ διαιρέσεως τῶν ἐπικαίων δικαστηρίῳ, οὐκ ἐπὶ τῷ
διαιρηθῆραι εἰς κλίματα· ἐπιτίονγε συγχέεται ἡ δόσις
τοῦ τέλους.

καὶ ἐπ' ἐμφυτευτικῷ ἀγρῷ] Καὶ ἐπὶ βεκτηγάλιον
ἀγρῷ, ὁποῖοι εἰσιν σημερον οἱ κατὰ ἐμφύτευσιν δίδομενοι,
κινεῖται τὸ κοινῶν διδιδόνδο. οὐ γὰρ δὲ τοὺς τοιοῦτους
ἀγρούς εἰς κλίματα διαιρεῖν τὸν δικάζοντα, ἵνα μὴ τῇ τισαντῇ
διαιρέσει συγχέεται καὶ συνταράττηται καὶ ἡ τὸν ἐμφυτεύματος
καταβολή· ἀγροῦντων ἡμῶν λόγον γάρ, πόσον μέρος τοῦ
ἐμφυτεύματος ὀφείλει καταβαλεῖν ὁ τὸν ἀμπελῶνα λαβὼν, καὶ
πόσον ὁ τὸν ἐλαιῶνα. ὅτι δὲ τὸν μὴ βεκτηγάλιον ἀγρὸν εἰς
κλίματα διαιρεῖ ὁ τοῦ κοινῶν διδιδόνδο δικαστὴς, δύναται
ὡς ἐπὶ δύο ἀγρῶν δουλείαν ἐπιτιθέσθαι ταῖς προσκυρουμένοις
παρ' αὐτοῦ κλίμασιν.

u) Cod. Coisl. addit τοῦ πρᾶγματος. v) Cod. Coisl. θεμ. ἡ'. w) Cod. Coisl. τὸ. x) Cod. Coisl. ad marg. θεμ. θ'.
y) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἐπιτίονγε. z) Fabr. γέγονε. Cod. Coisl. γένηται. a) Sic Cod. Coisl. Deest Ἰδεμ. apud Fabr.

rem pigneratam iudex aestimabit. Si igitur res viginti aureis digna sit, debitum autem sit aureorum quindecim, distrahi iubet.

Si vero partem suam mihi pignori dederit, et communi dividendo agat, exceptione ipsum summo-vebo. Sed si exceptione usus non fuero, si quidem res ei adjudicata sit, aestimationem partis meae mihi praestat, et ius pignoris mihi servatur. Quodsi res mihi adjudicata sit, id tantum, quod pluris est ¹³⁾ in pretio partis eius, quam in pecunia debita, ei praesto, et debito liberatur.

13) id tantum, quod pluris est] Quid enim si quinquaginta mihi quis debeat, pars autem eius centum aestimata sit? quinquaginta igitur tantum accipio, et debitor debito liberatur.

Iudex potest ¹⁴⁾ alteri fundum, alteri usum-fructum eius adjudicare. Et cetera, quae in iudicio familiae erescundae dicta sunt, eadem sunt ¹⁵⁾ in communi dividendo iudicio.

14) iudex potest] Id est, alteri vel totam rem, vel partem adjudicare, et fundum in regiones divisum. In adjudicando potest et servitutem alteri constituere, ut lib. 48. tit. 3. cap. 22. them. penult.

15) sunt] Praeterquam quod hoc saepius agitur, ut dig. 4. illo autem non facile, ut tit. 2. dig. 20.

Si cum vicinus ¹⁶⁾ novum opus nuntiasset, unus ex sociis ¹⁷⁾ damnum acceperit, partem consequitur, si in utilitatem ¹⁸⁾ aedium opus factum sit.

16) si cum vicinus] Cum domum communem haberemus eamque superstruere vellemus, vicinus nuntiavit, ne quid superstrueretur. Unus autem nostrum, qui aedificaverat, postea nuntianti condemnatus est. Urseus ait, posse eum partem eorum, in quae damnatus est, a sociis petere. Iulianus autem hoc fieri tunc concedit, quum communium aedium interfuit, superstrui.

Cyrilli. Si post nuntiationem vicini socius meus aedificaverit ideoque condemnatus sit, a me partem petit, si aedibus hoc expedit.

17) unus ex sociis] Recte, unus ex sociis: nam si unus ex dominis post nuntiationem inaedificaverit, ceteris non nocet, ut ait them. 4. cap. 5. tit. 10. lib. 58.

18) in utilitatem] Hoc est, si post nuntiationem vicini socius meus in communibus aedibus aedificaverit, et ex hac causa condemnatus socius meus damnum passus sit, partem damni a me petit, si scilicet interfuerit aedium, aedificari.

VII. Idem. Et in agro emphyteuticario ¹⁾ locus est communi dividendo iudicio, non ut regionibus dividatur: alioquin praestatio canonis confundetur.

1) et in agro emphyteuticario] Etiam in vectigali agro, cuiusmodi hodie sunt agri in emphyteusis dati, communi dividendo agitur. Iudex autem eiusmodi agros regionibus dividere non debet, ne tali divisione canonis praestatio confundatur et conturbetur: ignorantibus verbi causa nobis, quotam canonis partem praestare debeat is, qui vineam accepit, et quotam is, qui olivetum. Sed si agrum non vectigalem iudex communi dividendo regionibus dividerit, quasi in duobus agris servitutem regionibus a se adjudicatis imponere potest.

Κυρίλλ. Καὶ ἐμφυτευτὰ κινῶσιν κομμοῦν διβιδούνδο. οὐκ ὀφείλει δὲ ὁ ἀγρὸς διαμερῆσθαι εἰς κλίματα. Ὁ δικαστὴς διαίρων τὸν ἀγρὸν εἰς κλίματα δύναται τὸ ἓν μέρος βαρύνειν δουλείᾳ.

Τὸν δὲ μὴ ἐμφυτευτικὸν δύναται διαμερῆν ^{b)} καὶ προσκυροῦν διαφόρως, καὶ τὸ ἓν μέρος ποιεῖν δουλεύειν τῷ ἑτέρῳ.

ποιεῖν δουλεύειν] Τοῦ Ἄνων. Ἐν τῷ κριτῷ τῆς ἀδιουδικαίονος, ὡς τίτλ. β'. διγ. κβ'.

† Ὡς ἐπὶ τῶν δύο ἀγρῶν· ἔμαθες γὰρ ἐν τῷ περὶ δουλείων, ὅτι ἐν τῷ κοινῷ ἀγρῷ παρ' ἑκατέρῳ δουλεία οὐ συνίσταται· εἰ δὲ μετὰ τὴν διαίρεσιν, δύο δοκοῦσιν εἶναι ἀγροί. [Sch. t. II. 58.]

Καὶ ^{c)} οἱ τὴν πoubλικιανὴν ἔχοντες κινῶσι τὸ διαίρων τὰ ἐπίκουρα δικαστήριον.

οἱ τὴν πoubλικιανὴν ἔχοντες] Τυχὸν κατελείφθη τισὶν ἀλλοτρίων εἰς ληγάτον, καὶ μὴ δεσπόσαντες ἀπὸ χρόνου ἐκλήθησαν καὶ ἀλλήλων τὸ κομμοῦν διβιδούνδο. τῶς δὲ γίνωσκε καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ πoubλικιανὴ μίμησιν ἔχει δεσποτείας καὶ οὐ νομῆς, ὡς τὸ γ'. θεῖμα τοῦ β'. κεφ. τι. ιε'. βιβλίον. κατὰ τίνων δὲ νοητὸν τὸ ἔχοντες τὴν πoubλικιανήν; πάντως καθ' ἑτέρων, ὡς τάχα ἡ οὐσονκαπιτεῦοντες τὸ ἀπὸ πρόσεως ἢ ἀπὸ δωρεῆς ἢ ἀπὸ ληγάτου ἢ ἑτέρων αἰτιῶν ἐγνωσμένων τοῖς νόμοις περιελθόν εἰς αὐτοὺς. ἐκ τοῦ ε'. τι. τῆς δ'. τῶν ἰνστιτούτων, ὅτε ἐξ εὐλόγου αἰτίας παραδεδωκας μοι ἀλλοτρίον πρᾶγμα βόνα φιδε λαμβάνοντι, ἢ πωλήσας τοῦτο ἢ δωρησάμενος ἢ εἰς προῖκα μοι δοῦς, ἐδεομην ἐγὼ τριετίας εἰς τὸ οὐσονκαπιτεῦσαι τὸ πρᾶγμα. ἐνεμήθηρ αὐτὸ τυχὸν διετίαν· ἐξέπεσον αὐτοῦ κατὰ τινὰ τυχρῆν. διετίαν ἢ ἕμ κατὰ σοῦ κινεῖν οὐ δύνησομαι· πῶς γὰρ, ὅποτε οὐκ οὐσονκαπιτεῦσαι; αἱ γὰρ ἢ ἕμ ἐπενοήθησαν ἐπὶ τῷ ἕκαστον τὴν προσοῦσαν αὐτῷ ἐνδικεῖν δεσποτεῖαν δι' αὐτῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπάνθρωπον ἦν, ἐν τούτῳ τῷ θεῖματι ἀγορῆν μοι μὴ δίδοσθαι ἀνδρὶ βόνα φιδε νεμομένῳ καὶ κατὰ τυχρῆν ἐπεσοντι, ἐφεῦθεν ὁ πρῶτος Πoubλικίος ἢ ἕμ ἀγορῆν, ἢ κινῶν λέγω· ἐπειδὴ τὸδε τὸ πρᾶγμα ἐξ εὐλόγου αἰτίας ἐνεμόμηρ βόνα φιδε, ἔτρεχε δὲ μοι ἡ οὐσονκαπιτεῦσαι, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῆς οὐσονκαπιτεῦσαι ἐξέπεσον, ὡς αὐτὴ οὐσονκαπιτεῦσαι, φαίνεται τὸδε τὸ πρᾶγμα τῆς ἐμῆς εἶναι δεσποτείας. λέγεται δὲ αὕτη ἢ ἕμ πoubλικιανή, ἐπειδὴ μόνος πρῶτος Πoubλικίος πρῶτωρ ταύτην ἐπενοήσεν.

Καὶ οἱ δυνάμενοι ἔχειν πoubλικιανὴν ἢ ἕμ, δύναται καὶ τὸ κομμοῦν διβιδούνδο κινεῖν ἐπὶ διαίρεσει τοῦ πρᾶγματος. εἰ δὲ ἐκ δικαίας αἰτίας νεμονταί τινες αὐτοῖ, ὀφείλουσιν οὐτίμιον κομμοῦν διβιδούνδο συγκροτεῖν. οἷον ἰνδὲβιτον κατέβαλον σοι τὸ ἦμισον τοῦ ἀγροῦ μου, καὶ ἐκδικήσας μὲν ἐξβάλλομαι παρὰ σοῦ. εἰαὶ δὲ βούλομαι διελθεῖσθαι τὸν ἀγρὸν, οὐτίμιον κομμοῦν διβιδούνδο κινῶ. εἰαὶ δὲ τινες ὡς πρᾶξοντες βιαιῶς ἔχωσι πρᾶγμα, οὐ δύναται κινεῖν τὸ κομμοῦν διβιδούνδο· ἀλλ' οὐδὲ οἱ λαθραῖως ἢ κατὰ παράκλησιν τοῦ δεσπότου νεμόμενοι δύναται τοῦτο τὸ δικαστήριον κινεῖν, ἐπειδὴ ὁ μὲν λαθραῖως νεμόμενος καὶ ἀδικῶς νέμεται, οὐκ ἔχει δὲ ὑπὲρ τούτου τοῦ πρᾶγματος τὴν εἰς τὸ δικαστήριον ἐξουσίαν. Ἐὰν ὁ μὲν εἰς τῶν νεμομένων προκαλήται τὸν ἕτερον εἰς τὸ κομμοῦν διβιδούνδο, οὗτος δὲ ἐκείνον λέγει κατὰ βίαν νέμεσθαι, οὐ δύναται κινεῖσθαι τὸ κομμοῦν διβιδούνδο, καὶ μετὰ ἐνιαυτὸν οὐ δίδεται κατὰ τοῦ βιασαμένου τὸ οὐνδε βί ἰντέρδικτον, εἰ μὴ εἰς ὅτι περιήλθεν εἰς αὐτόν. εἰ δὲ καὶ κατὰ παράκλησιν λέγει τὸν κοινῶν μου νέμεσθαι, οὐδὲ τότε γὰρ γίνεται, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ἰντέρδικτον ἀρμόζει κατ' αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ προκαλούμενος τὸν ἕτερον εἰς τὸ κομμοῦν διβιδούνδο, λάθρα νέμεται, καὶ οὕτως ἀργεῖ τοῦτο τὸ δικαστήριον, ἐπειδὴ καὶ κατὰ τῶν λάθρα νεμομένων ἀρμόζει τὸ ἰντέρδικτον.

Κυρίλλ. Ὁ κινῶν πoubλικιανὴν κινεῖ κομμοῦν διβιδούνδο· ἐνθα δὲ οὐκ ἀρμόζει ἢ ἕμ, ὑπεστί δὲ εἰλόγος αἰτία, ὡς ἐπὶ τοῦ ἰνδὲβιτον παρὰ τοῦ μὴ δεσπότου λαβόντος, οὐτίμιον δίδεται. ὁ δὲ πρᾶξων καὶ ὁ πρᾶξκαρῶς ἢ λάθρα νεμόμενος οὐ κινεῖ οὐτίμιον. εἰαὶ εἰς κινῆ κομμοῦν διβιδούνδο, ὁ δὲ ἕτερος λέγει, βία, ἢ λάθρα, ἢ πρᾶξκαρῶς νέμεσθαι αὐτόν, ὑπερτίθεται τὸ κομμοῦν διβιδούνδο· ταῦτα γὰρ τὰ ἰντέρδικτα καὶ μετὰ ἐνιαυτὸν κινεῖται.

Cyrilli. Etiam emphyteutae communi dividendo agunt. Non debet autem fundus regionibus dividi. Iudex, qui agrum regionibus dividit, alteram partem servitute onerare potest.

Fundum autem non emphyteuticarium dividere *L. 7. §. 1.* potest et varie adiudicare, et ut parti alteri altera *D. X. 3.* serviat, efficere ²⁾).

2) serviat, efficere] Anonymi. Tempore aduicationis, ut tit. 2. dig. 22.

Quasi in duobus agris. Didicisti enim tit. de servitutibus, in communibus aedibus servitutem a nullo socio-rum constitui: si vero post divisionem, duo videntur esse agri.

Et qui Publicianam habent ³⁾, communi dividendo *L. 7. §. 2.* agunt. *D. eod.*

3) qui Publicianam habent] Forte relictum erat quibusdam rei alienae legatum, et re nondum usucapta communi dividendo invicem egerunt. Ceterum hoc quoque scias, Publicianam imitari proprietatem, non possessionem, ut them. 3. cap. 2. lib. 15. Adversus quos autem intelligendum est, quod dicitur, qui Publicianam habent? Omnino adversus alios, quum mox id, quod ex venditione, vel donatione, vel legato vel aliis ex causis legibus cognitis ad ipsos pervenit, usucapiant. Nota ex tit. 6. lib. 4. Institutionum, quando ex iusta causa rem alienam mihi bona fide accipienti tradidisti, vel titulo venditionis, vel donationis, vel in dotem dationis, triennio mihi opus est ad rem usucapiendam. Rem forte biennio possedi: casu quodam amisi possessionem. Directa in rem actione adversus te experiri non potero: quomodo enim fieri id potest, quum rem non usuceperim? Nam in rem actiones excogitatae sunt, ut quisque per eas dominium sibi competens vindicare possit. Sed quia inhumanum erat, hoc casu mihi, qui bona fide possidebam et casu possessionem amisi, actionem non dari, Praetor Publicius in rem actionem invenit, qua experiens aio: Quia hanc rem bona fide ex iusta causa possidebam et usucapio mihi currebat, medio autem tempore usucapione excidi, haec res mea esse videtur, quasi eam usuceperim. Haec actio dicitur Publiciana in rem, quia Praetor Publicius primus eam excogitavit.

Hi quoque, qui Publiciana in rem agere possunt, communi dividendo agere possunt, rei dividendae gratia. Quodsi ex iusta causa rem quidam possideant, utili communi dividendo iudicio agere debent. Verbi causa, agri mei dimidiā partem indebite tibi solvi, eumque vindicans exceptione a te summoveor. Si vero dividere agrum velim, communi dividendo iudicio utili experiar. Sed nec qui clam, nec qui precario possident, hoc iudicio experiri possunt, quia qui clam possidet, etiam iniuste possidet, nec eius rei nomine aditum ad iudicium habet. Si alter possessorum alterum ad iudicium communi dividendo provocet, hic autem illum vi possidere dicat, communi dividendo agi nequit, nec post annum adversus eum, qui deiecit, interdictum *Unde vi datur*, nisi in id, quod ad ipsum pervenit. Sed et si precario dico socium meum possidere, neque tunc huic iudicio locus est, quia interdictum *de precario* adversus illum competit. Sed et si ipse, qui alterum ad communi dividendo iudicium provocat, clam possideat, hoc iudicium quoque cessat, quia etiam contra eos, qui clam possident, interdictum competit.

Cyrilli. Qui Publiciana agit, communi dividendo experitur. Ubi vero in rem actio non competit, iusta autem causa subest, ut in eo, qui indebitum a non domino accepit, utile datur communi dividendo iudicium. Sed praedo et qui precario vel clam possidet, hoc iudicio utili non experitur. Si alter communi dividendo agat, alter autem eum vi, vel clam, vel precario possidere dicat, iudicium communi dividendo differtur: nam haec interdicta etiam post annum competunt.

b) Cod. Coisl. διαμερῆν. Fabr. recte διαμερῆν. c) Cod. Coisl. ad marg. δεμ. β'.

L. 7. §. 3. ¹Ἐφ' ὧν ^{d)} ἡ μὲν περὶ δεσποτείας ἀγωγή σχολάζει, ²δικαίαν δὲ τῆς νομῆς ἔχουσιν αἰτίαν^{e)}, οὐτίλιον ἀρμόζει τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον, ἐνθα τυχὸν μὴ χραιοστούμενον αὐτοῖς ^{f)} κατεβλήθη.

ἡ μὲν περὶ δεσποτείας ἀγωγή σχολάζει] Ἰωάννου. Καὶ γὰρ ἐφ' οἷς τὸν ἰνδεβίτον τις κινεῖ κοινδικίαιον, ἐπὶ τοῖτοις οὐ δύναται κινεῖν τὴν ἰνδεβίτον, ὡς τῆς δεσποτείας ἐπὶ τὸν ἰνδεβίτων λαβόντα μετατεθείσης.

Τοῦ Ἰωάννου. Τὸ γὰρ ἰνδεβίτως καταβλήθην οὐ γίνεται τοῦ λαμβάνοντος, ὡς βιβ. ζ. tit. α. κεφ. κς. θεμ. β.

οὐτίλιον] Ἰσως γὰρ ὁ εἰς τῶν κοινῶν νομίμων τῆ κοινῶν χρεωστῆν, κατέβαλε τῶ κοινῶν νομίματα ἐκείν. ἔχει οὖν οὐτίλιον τὸ κομμοῦν διβιδουῦνδο εἰς ἀνάληψιν. σώματα γὰρ εἰσιν καὶ ταῦτα. ζῆται κεφ. δ.

μὴ χραιοστούμενον] † Ἐπόθεν τινὰ δόξαντα χρεωστῆν καταβλεῖν τῆ κοινότητι· εἰ κινεῖ ὑστερον τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωγήν, ἀνάληψεται τὸ ἴδιον· φησὶ γὰρ ὁ κανὼν, τὸ μὴ χραιοστούμενον καταβλήθην ἀντιστρέφεται. [Sch. u. II. 58.]

L. 7. §. 3. ³Ἐάν ⁸⁾ ὁ εἰς λέγεται βία ἢ λάθρα ἢ κατὰ παράκλησιν νέμεσθαι, σχολάζει τὸ περὶ διαιρέσεως ἐπικοίνων δικαστήριον, κἂν ἐναντιὸς παρελθῆ^{h)}. ζῆτι γὰρ ἀρμόζει καὶ τὸ προκέραιον ἰντέροδικτον, καὶ ὡσπερ τὸ κοινὸν βί αὐτ κλάμⁱ⁾ καὶ τὸ ὑπερ λάθρα καὶ τὸ οὐνδε βί. οὔτε δὲ μεταξὺ κακῆ πίστει^{k)} νομίμων ἀρμόζει τὸ περὶ διαιρέσεως ἐπικοίνων ^{l)} δικαστήριον.

ἔάν ὁ εἰς λέγεται βία] Ὡς φησὶν τὸ α. θεμα τοῦ α. κεφ. τοῦ κγ. tit. τοῦ νη. ^{m)} βιβλίον. ἀποκαταστατόν ἐστὶ τοῦτο τὸ νόμιμον παράγγελμα κατὰ τῶν βία ἢ λάθρα τι ποιησάντων, κἂν δικαίως ἢ ἀδικως. ὁρᾷ δὲ πρὸς τὰ ἐδαφικά μόνον πράγματα. καὶ τὸ β. θεμα αὐτοῦ· βία ἐστὶν τὸ πρᾶξαι τι ἐναντίον οὐ ἐκωλύτο, κἂν μικροῦ λίθου βολῆ κωλυθῆ, κἂν ἀπὸ διαμαρτυρίας καὶ ἐπιμεινῆ ποιῶν, κἂν ὀφείλων κωλυθῆται ἐμνηστῆσαί τινα μὴ κωλυθῆται. ἀρμόζει δὲ τὸ τοιοῦτον παράγγελμα καὶ μετ' ἐναντιῶν, ὡς τὸ β. θεμ. τοῦ κγ. κεφ. φησὶν τοῦ αὐτοῦ κγ. tit. ⁿ⁾ τοῦ νη. βιβ. οὐ ἢ ἀρχῆ· πρᾶκτοῦ ἐστὶ τὸ παρακλήσει εἰς χρῆσιν δίδόμενον.

† Οἷον ἐάν εἰς τῶν κοινῶν κινήσῃ τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα δικαστήριον, ὁ δὲ ἕτερος λέγει, ὅτι ^{o)} βία ἢ λάθρα ἢ κατὰ παράκλησιν νέμεσθαι αὐτόν, ὑπερέθεται τὸ περὶ διαιρέσεως δικαστήριον. [Sch. x. II. 58.]

κἂν ἐναντιὸς παρελθῆ] Τοῦ Ἐναντιοφαν. Εἰρηται βιβ. κγ. tit. α. διγ. δ. ὅτι καὶ τὰ ἀνάμια ἰντέροδικτα ἀρμόζει καὶ μετὰ τὸν ἐναντιὸν εἰς τὸ περιελθόν. περὶ δὲ τοῦ οὐνδε βί λέγει tit. ις. τοῦτου τοῦ βιβ. διγ. α. ὅτι ἐναντιῶ περικλείεται οὐτίλιον· ἐν δὲ τῶ γ. διγέτω, ὅτι καὶ μετὰ τὸν ἐναντιὸν εἰς τὸ περιελθόν κινεῖται. περὶ δὲ καὶ κοινὸν βί αὐτ κλάμ tit. ιδ. διγ. ις. φησὶν, ὅτι καὶ ἀνάμιον ἐστὶ, καὶ μετὰ τὸν ἐναντιὸν ἐστὶν ὅτι κινεῖται.

† Φησὶ γὰρ τὸ δ. κεφ. τοῦ ιδ. tit. τοῦ νη. βιβ. τὰ ἐπίκοινα παράγματα καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸ περιελθόν διηρεκῶς κινούνται. [Sch. y. II. 58.]

† Πλήν τὸ μὲν οὐνδε βί κατὰ τοῦ ἐξελάσαντος τὸν νομίον ἐπὶς ἐναντιοῦ κινεῖται· μετὰ δὲ τὸν ἐναντιὸν εἰς τὸ περιελθόν· καὶ ἔχει τοῦτο τὸ ἰντέροδικτον ὁ βία ἐβλήθεις ἐπὶ ἀνάληψι νομῆς. ἔχει καὶ τοὺς ἰουλοὺς νόμους, ὡς τὸ β. θεμα τοῦ ζ. κεφαλαίου τοῦ ις. tit. τοῦ ξ. βιβ. φησὶ. τὸ de vi interdictum ὁρᾷ πρὸς τὰ ἐδαφικά μόνον πράγματα, περὶ οὗ διαλαμβάνει ὁ κγ. tit. τοῦ νη. βιβ. βία ἐστὶ τὸ πρᾶξαι τι ἐναντίον, οὐ πλεόν ἐκωλύτο, κἂν μικροῦ λίθου βολῆ κωλυθῆ, κἂν ἀπὸ διαμαρτυρίας καὶ ἐπιμεινῆ ποιῶν· κἂν ὀφείλων κωλυθῆται ἐμνηστῆσαί τινα μὴ κωλυθῆται, ὡς φησὶ τὸ ε. θεμα τοῦ α. κεφαλαίου τοῦ κγ. τίτλου τοῦ νη. βιβλίον. περὶ δὲ τοῦ προκέραιον διαλαμβάνει ὁ κδ. τίτλος τοῦ νη. βιβλίον ἐν κεφ. β. [Sch. y. II. 58.]

In quibus causis vindicatio quidem cessat ⁴⁾, iustam autem possessionis causam habent, utile ⁵⁾ iudicium communi dividendo competit, utputa, si quid indebite ⁶⁾ iis solutum sit.

4) vindicatio cessat] Iohannis. Nam de his, quorum nomine quis conditione indebiti experitur, in rem agere nequit, cum dominium in eum, qui indebite accepit, translatum sit.

Anonymi. Nam quod indebite solutum est, accipientis non fit, ut lib. 7. tit. 1. cap. 25. them. 2.

5) utile] Fortasse enim unus ex sociis, societati se debere existimans, socio centum aureos solvit. Habet igitur utile communi dividendo iudicium ad eos recipiendos. Nam pecunia quoque ad res corporales pertinet. Quaere cap. 4.

6) indebite] Fingé, quendam, qui aestimabat, se debere, societati recipisse: si agat postea indebiti conditione, suum recipiet: ait enim regula: indebitum solum repetitur.

Si unus dicatur vi ⁷⁾, clam aut precario possidere, cessat communi dividendo iudicium, licet annus praeterierit ⁸⁾: adhuc enim competit interdictum de precario, et sicuti interdictum quod vi aut clam, etiam interdictum quod clam, et unde vi. Neque inter malae fidei possessores iudicium communi dividendo competit.

7) Si unus dicatur vi] Ut dicitur them. 1. cap. 1. tit. 23. lib. 58. Hoc interdictum restitutorium est adversus eos, qui vi aut clam quid fecerint, sive iure, sive iniuria. Spectat autem ad res tantum immobiles. Et them. 2. eiusdem: Vis est, facere aliquid contra id, quod facere quis prohibebatur, sive parvi lapilli iactu, sive testatione prohibitus facere perseveraverit, sive, cum prohiberi deberet, quaedam molitus sit, ne prohiberetur. Tale interdictum etiam post annum competit, ut them. 2. cap. 13. eiusdem tit. 23. lib. 58. dicitur, cuius initium, Precarium est, quod precibus petenti utendum conceditur.

Verbi gratia, si unus ex sociis agat communi dividendo, alter autem dicat, eum vi aut clam aut precario possidere, differtur communi dividendo iudicium.

8) licet annus praeterierit] Enantiophanis. Lib. 43. tit. 1. dig. 4. dicitur, etiam annua interdicta post annum competere in id, quod ad alterum pervenit. Interdictum unde vi anno utili concludi tit. 16. huius lib. dig. 1. dicitur. Dig. 3. autem dicitur, etiam post annum eo agi in id, quod ad alterum pervenit. Tit. 14. dig. 15. dicitur, interdictum quod vi aut clam annum esse, interdum tamen etiam post annum institui.

Ait enim cap. 4. tit. 14. lib. 58. annua interdicta et postea de eo, quod ad alterum pervenit, perpetuo moveri.

Verum interdictum unde vi adversus eum, qui possessorem vi deiecit, intra annum datur: post annum vero de eo, quod ad eum pervenit. Et habet hoc interdictum is, qui vi deiectus est, recipiendae possessionis causa. Habet et Iulias leges, ut ait them. 2. cap. 7. tit. 17. lib. 60. Interdictum de vi pertinet tantum ad res immobiles, de quo disseritur tit. 23. lib. 58. Vis est, facere aliquid contra, quam prohiberetur: sive minimi lapilli iactu, sive testatione prohibitus sit et facere perseveraverit, sive, cum prohiberi deberet, quaedam molitus sit, ne prohiberetur, ut ait them. 6. cap. 1. tit. 23. lib. 58. De interdicto de precario disserit tit. 24. lib. 58. cap. 2.

d) Cod. Coisl. ad marg. θεμ. γ. e) Sic Cod. Coisl. Fabr. αἰτίαν ἔχουσιν. f) Fabr. add. τι, quod in Cod. Coisl. deest. g) Cod. Coisl. ad marg. θεμ. δ. h) Sic Fabr. melius quam Cod. Coisl. παρελθῆσαι. i) καὶ ὡσπερ τὸ κοινὸν βί αὐτ κλάμ add. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. k) κακῆ πίστει Cod. Coisl. Deest apud Fabr. l) Fabr. add. πραγμάτων, quod deest in Cod. Coisl. m) Cod. Coisl. rβ. Sed legendum νη. n) Cod. Coisl. βί. Sed legendum τι. o) ὅτι sequente accusativo cum infinitivo constructio Graecis usitata.